

การศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย

THE STUDY OF KEY SUCCESS FACTORS AFFECTING AGRITOURISM POLICY IMPLEMENTATION IN THAILAND

สิริรดา คงจีระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2566

การศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย

ปริญญาานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการจัดการสาธารณะ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

THE STUDY OF KEY SUCCESS FACTORS AFFECTING AGRI-
TOURISM POLICY IMPLEMENTATION IN THAILAND

SIRIRADA KONGJEERA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
(Public Policy and Management)

Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University

2023

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย

ไทย

ของ

สิริรดา คงจีระ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการจัดการสาธารณะ

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(อาจารย์ ดร. รุสดี หวันสู) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โกสินทร์ เตชะนิยม)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชญานันท์ นักพ็อน)

ชื่อเรื่อง	การศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย
ผู้วิจัย	สิริรดา คงจิระ
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2566
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. รุสดีม หวันสู

การวิจัยฉบับนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีต และ (2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ท้าทายความสำเร็จเพื่อการพยากรณ์แนวทางการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1.หน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย ผู้แทนจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้แทนจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และผู้แทนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) 2.ภาคเอกชน ประกอบด้วย ตัวแทนจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและตัวแทนจากผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยใช้การศึกษาวិเคราะห์จากเอกสารและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และทำการวิเคราะห์โดยทำการตีความและวิเคราะห์จากเนื้อหา (Content Analysis) และวิธีการอธิบายเชิงพรรณนา (Descriptive research) เพื่อนำมาสรุปผลการศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป ผลการศึกษาพบว่า (1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีต มีปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ วัตถุประสงค์ของนโยบาย, หน่วยงานราชการและเอกชนมีการบูรณาการร่วมกัน, บุคลากรเพียงพอและมีองค์ความรู้, ภารกิจของหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายมีความชัดเจน, การนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์, ประชาชนให้ความสนใจมากขึ้น และการสนับสนุนจากฝ่ายการเมือง มีปัจจัยอุปสรรคในอดีต ได้แก่ การวัดผลโครงการยังไม่มีชัดเจน, นโยบายเน้นส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวมากกว่าด้านการเกษตร, การจัดสรรงบประมาณ และสภาพอากาศร้อน (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคตในด้านปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ กระแสความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง, เกิดเครือข่ายและมีการบูรณาการร่วมกัน และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น และอุปสรรคที่ท้าทายในอนาคต ได้แก่ ข้อจำกัดของการจัดทำนโยบาย, องค์ความรู้ของเกษตรกร, การไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบหลักในด้านของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตรง, ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่, วาระการสนับสนุนจากฝ่ายการเมือง, นายทุนแสวงหาผลกำไรจากพื้นที่ของเกษตรกร, สภาพอากาศ/ภาวะโลกร้อน และเทคโนโลยี

คำสำคัญ : ปัจจัยความสำเร็จ, การน่านโยบายไปปฏิบัติ, การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

Title	THE STUDY OF KEY SUCCESS FACTORS AFFECTING AGRICULTURAL TOURISM POLICY IMPLEMENTATION IN THAILAND
Author	SIRIRADA KONGJEERA
Degree	MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
Academic Year	2023
Thesis Advisor	Dr. Roostum Vansu

The objectives of this research are follows: (1) to study the factors that influenced the success in driving agricultural tourism promotion policies in the past; (2) to analyze the challenging factors for success and forecasting policy directions for agricultural tourism using qualitative research and document research. The documents used for data collection and analysis included document analysis and in-depth interviews. The main informants were government agencies, including representatives from the Ministry of Agriculture and Cooperatives, the Ministry of Tourism and Sports, and the Tourism Authority of Thailand (TAT); as well as the private sector, consisting of representatives from community enterprise groups and tourism entrepreneurs. The study found the following: (1) the success of driving agricultural tourism promotion policies in the past, in terms of supportive factors, including clear objectives of the policy, collaboration between government agencies and the private sector, sufficient and knowledgeable staff, clearly defined missions of assigned organizations, the utilization of technology, increased interest from the public and political support. As for obstacle factors in the past are lack of clear project evaluation, policies focusing more on tourism promotion rather than agriculture, budget allocation and weather/climate change; (2) for future success in driving agricultural tourism promotion policies have a continuous increase in popularity, networking and collaboration and Increased application of technology. The challenges for the future include limitations in policy development, agricultural knowledge of farmers, lack of direct responsibility of organizations in agricultural tourism, capacity to accommodate tourists in the area, duration of political support, and investors seeking profit from agricultural areas, in terms of weather, climate change and technology.

Keyword : Key success factors, Policy implementation, Agri-Tourism

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. รุสตั้ม หวันสู ที่ได้มีความเมตตากรุณาเป็นที่ปรึกษา และให้ความช่วยเหลือชี้แนะแนวทางในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยโดยละเอียดทุกขั้นตอน จนทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ออกมาได้ อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความเมตตา กรุณา และความช่วยเหลือในการ ชี้แนะแนวทาง และความเอาใจใส่อย่างดีตลอดจนคำแนะนำของอาจารย์ ผศ.ดร. ปรีชญาณ์ นักพ่อน ที่ได้มอบข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ รวมถึงคณะกรรมการผู้ควบคุม วิทยานิพนธ์ ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์แก่ผู้วิจัย

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบคุณบิดาและมารดา พี่สาว เพื่อนร่วมรุ่น กลุ่มสามัคคี กลุ่มสูกัน น้ำ และศิลปินวงสเตรคิด้ส์ ผู้ซึ่งเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นบุคคลที่มีส่วน สำคัญที่ได้ส่งเสริมและสนับสนุน ให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือ จนประสบความสำเร็จตามมุ่ง หมายที่ตั้งไว้

สิริรดา คงจีระ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญรูปภาพ.....	ญ
บทที่ 1.....	1
บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามในการวิจัย.....	4
1.3 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2.....	6
เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ.....	6
2.2 แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	20
2.3 นโยบายและแผนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	28
2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	34
2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	43

บทที่ 3.....	44
ระเบียบวิธีวิจัย	44
3.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	44
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	45
3.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	45
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
บทที่ 4.....	48
ผลการวิจัย.....	48
4.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในอดีต.....	48
4.2 ปัจจัยท้าทายความสำเร็จในอนาคตเพื่อการพยากรณ์แนวทางการดำเนินนโยบายด้านการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	54
บทที่ 5.....	62
สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	62
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	62
5.2 อภิปรายผล.....	69
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	70
บรรณานุกรม.....	73
ประวัติผู้เขียน.....	81

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการดำเนินนโยบาย	20
ตาราง 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง เกษตรในประเทศไทย	60
ตาราง 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการขับเคลื่อนนโยบายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	68

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของแวน มีเตอร์และแวน ฮอร์น	13
ภาพประกอบ 2 ตัวแบบการวิเคราะห์กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของซาบาเตียร์ และแมชมา เนียน.....	14
ภาพประกอบ 3 ตัวแบบการวิเคราะห์กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของแฮมเบอร์ตัน	15
ภาพประกอบ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติใน แนวคิดของ Hambleton	16
ภาพประกอบ 5 ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Ernest R. Alexander	16
ภาพประกอบ 6 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	23
ภาพประกอบ 7 กรอบแนวคิดการวิจัย	43

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ มีความหลากหลายของพันธุ์พืชเขตร้อน ทำให้ลักษณะอาชีพของคนในประเทศส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางการเกษตร จึงส่งผลให้ไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม อีกทั้งวิถีชีวิตการดำเนินชีวิตของคนไทยมีความผูกพันด้านเกษตรกรรมมาอย่างช้านาน แต่เมื่อโลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ทำให้สถานการณ์ทั้งระดับประเทศและในระดับโลกได้รับผลในมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน ในขณะที่ด้านเกษตรกรรมที่เปรียบเสมือนตั้งกระดูกสันหลังของประเทศไทยนั้น เกษตรกรจำเป็นต้องเผชิญกับความท้าทายด้านการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก อาทิ การแข่งขันเรื่องราคา เทคโนโลยีการผลิต พร้อมกับปัญหาความยากจนภายในประเทศ(เจษฎานกน้อย, 2559) จึงเกิดความพยายามในการพัฒนาด้านการเกษตร เนื่องจากเป็นภาคที่มีสัดส่วนที่ใหญ่ที่สุดของประเทศและเกษตรกรยังคงพบปัญหารายได้ที่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีความจำเป็นต้องย้ายถิ่นฐานไปประกอบอาชีพในอุตสาหกรรมอื่น ๆ ส่งผลให้เกษตรกรมีจำนวนลดลงและความก้าวหน้าด้านการเกษตรยังไม่ได้รับความสนใจและก้าวหน้ามากเท่าที่ควร (รัชฎาพร บุญเรือง, 2564) ดังนั้น การส่งเสริมอนุรักษ์วิถีชีวิตแบบเกษตรกรรมของสังคมไทยที่เป็นแกนหลักของประเทศที่มีมาอย่างยาวนานไม่ให้ล่มสลายไปกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันนั้นจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในมิติการสร้างจุดขายให้วิถีเกษตรกรรมไทย เพื่อเป็นจุดดึงดูดให้ผู้คนทั้งในและนอกพื้นที่หันมาสนใจมากขึ้น โดยวิธีการที่จะเพิ่มแรงดึงดูดและสร้างการรับรู้ขนาดใหญ่ได้นั้นคือการท่องเที่ยว ประกอบกับกระแสความนิยมปัจจุบันที่เรื่องสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติได้รับความสนใจมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การท่องเที่ยววันนี้ได้มีรูปแบบแตกต่างกันออกไป อาทิ การท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวเชิงกีฬา นั้นได้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของพื้นที่ แต่ยังมีรูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมกับบริบทลักษณะของสังคมประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของเกษตรกรไทยที่ได้สืบทอดต่อกันมา คือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเน้นการกระจายรายได้สู่เกษตรกรและท้องที่เกษตรกรรม โดยมีการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการดึงดูดผู้คนไปใช้จ่าย ท่องเที่ยวในพื้นที่ อีกทั้งยังช่วยให้เกษตรกรรักษาที่ดินทำกินและสืบทอดวิถีชีวิตแบบเดิมไว้ได้ ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างเครือข่ายบูรณาการร่วมกันในภาคการเกษตรและภาคการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต บริการ การเพิ่มขึ้นของรายได้ และส่งเสริมให้เกิดความรักภาคภูมิใจและหวงแหนทรัพยากรในพื้นที่ วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของตนต่อไปในอนาคตได้

แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ปรากฏและได้รับความนิยมเมื่อไม่นานมานี้ โดยในประเทศไทยได้เริ่มเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหลังจากที่ผ่านพ้นวิกฤตการณ์ต้มยำกุ้ง

ในช่วงปี พ.ศ. 2540 โดยกรมส่งเสริมการเกษตรร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้จัดตั้งโครงการท่องเที่ยวเกษตรต้อนรับปีท่องเที่ยวไทย ระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2541 - พ.ศ. 2542 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น (เจษฎา นกน้อย, 2559) มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในชนบทในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว (ขวัญกมล ดอนขวา, 2555) รวมทั้งนโยบายดังกล่าวยังสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาพื้นที่ และศักยภาพของบุคลากร รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้มีความพร้อมแก่การรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้าสู่ในพื้นที่ ในระยะแรกการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการนำเสนอจังหวัดนำร่องของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นใน 4 จังหวัด ได้แก่ สมุทรสาคร ชลบุรี เชียงใหม่ และขอนแก่น ต่อมากรมส่งเสริมการเกษตรและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดให้มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น 21 เส้นทางทั่วประเทศ ซึ่งนโยบายดังกล่าวนี้ได้มีส่วนช่วยในการดึงดูดนักท่องเที่ยว เกิดการกระจายรายได้ และเกิดโอกาสการสร้างงานสร้างอาชีพกับคนในพื้นที่มากขึ้น และได้มีการดำเนินการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ในปีพ.ศ. 2548 มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกระจายอยู่ในพื้นที่ทั่วประเทศทั้ง 76 จังหวัด จำนวนทั้งหมด 122 แห่ง มีปริมาณนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรรวม 531,562 คน ก่อให้เกิดรายได้เป็นเงิน 44,951,006 บาท (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2548) ซึ่งถัดมาในปีพ.ศ. 2559 ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของนโยบายรัฐบาลให้ตอบสนองความเปลี่ยนแปลงและบริบทสังคมมากขึ้น คือนโยบาย Thailand 4.0 นับว่าเป็นปรับโครงสร้างและเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรแบบอดีตสู่การเกษตรแบบทันสมัยในลักษณะรูปแบบใหม่ที่เพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตโดยการใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาภาคการเกษตรมากยิ่งขึ้น (จิรนนท์เจิมจันทร์, 2561a) โดยมีเป้าหมายคือ การเพิ่มรายได้และสร้างคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้กับเกษตรกร ซึ่งการนำการท่องเที่ยวเข้ามาบูรณาการร่วมกับภาคการเกษตรก็ถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการช่วยพัฒนาภาคเกษตรให้เติบโตและแข็งแรงมากยิ่งขึ้น โดยภาครัฐได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างต่อเนื่องและมีการเติบโตและถูกปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น โดยในปีพ.ศ. 2561 กรมส่งเสริมการเกษตรร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ร่วมบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงาน มีการวางแผนใช้ Big Data พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ให้มีความทันสมัยและตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง รวมถึงการจัดนิทรรศการมหกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างการรับรู้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทยให้มากยิ่งขึ้น การเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยถือว่าเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่การเริ่มต้นช่วงปี พ.ศ. 2541 จนถึงปีพ.ศ. 2559 ได้มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากกว่า 1,200 แห่งทั่วประเทศไทย มีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปี พ.ศ. 2561 ประมาณ 1.6 หมื่นล้านบาท ซึ่ง ได้คาดการณ์จากบริษัทวิจัยการตลาดชั้นนำ Technavio ว่า ในปี

พ.ศ.2562 – 2566 ทัวโลกจะเกิดการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในทิศทางที่เติบโต และขยายตัวขึ้นประมาณร้อยละ 18 ต่อปี (สุวัชรินทร์ จิตใจ, 2564)

ดังนั้น เห็นได้ว่ามิติของการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนผ่านมาในหลากหลายรูปแบบ โดยในปัจจุบัน และในอนาคตได้มีแนวโน้มพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป จากการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ความตระหนักถึงภาวะโลกร้อนและการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid -19) ทำให้เกิดแรงผลักดันความสนใจในด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้เกิดอุปสงค์ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นได้มีการเพิ่มขึ้น โดยในด้านหน่วยงานราชการได้แสดงออกถึงความตระหนักเรื่องความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเกิดการขับเคลื่อนของนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น โดยเกิดเป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในจังหวัดต่าง ๆ ครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศไทย สรุปรายได้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทยในปีพ.ศ. 2561 โดยดำเนินการคำนวณจากสมมติฐานเดิมในปีพ.ศ. 2559 สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า 1.จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ที่ร้อยละ 2.5 ของการเดินทางทั้งหมดหรือเทียบเท่ากับ 3.75 ล้านคนต่อครั้ง 2. มูลค่าค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักท่องเที่ยวชาวไทย คำนวณจากร้อยละ 3.5 ของ GDP ซึ่งมีค่าเท่ากับ 605 บาทต่อคนต่อครั้ง 3.จำนวนค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติ คำนวณจากร้อยละ 0.73 ของค่าใช้จ่ายโดยรวมของภาคการท่องเที่ยว มีค่าเท่ากับ 1.4 หมื่นล้านบาท ดังนั้น รายได้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของไทยในปี พ.ศ. 2561 ประมาณ อยู่ที่ 1.6 หมื่นล้านบาท (ภูมิศักดิ์ รัศมี, 2559) ในขณะเดียวกันพฤติกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป วิกฤตเศรษฐกิจ และการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid -19) ก็ได้เป็นความท้าทายต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยเช่นกัน ซึ่งความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เพิ่มขึ้นนั้น ก็ส่งผลต่อศักยภาพของเกษตรกรในด้านการรองรับนักท่องเที่ยว การเป็นเจ้าของที่ดี รวมไปถึงการพัฒนาศักยภาพในการเข้าสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแบบวิถีใหม่ ยุค New Normal เพื่อสอดคล้องกับมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid -19) ซึ่งสถานะทางเศรษฐกิจที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต และกระแสพฤติกรรมด้านการท่องเที่ยวกำลังจะเปลี่ยนไป การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นนับเป็นโอกาสของทั้งภาคเกษตรและภาคการท่องเที่ยวที่จะปรับเปลี่ยนให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวในอนาคต รวมถึงเป็นความท้าทายของการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของไทยในอนาคตด้วย เช่น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและต้องการที่จะศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนต่อความสำเร็จในการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายดังกล่าวในอดีต รวมถึงการศึกษาปัจจัยท้าทายความสำเร็จในอนาคตเพื่อการ

พยากรณ์แนวทางการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อช่วยในการตอบรับกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ดียิ่งขึ้น

1.2 คำถามในการวิจัย

1.2.1 ปัจจัยใดที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีต

1.2.2 อะไรคือปัจจัยทำทหายความสำเร็จในอนาคตเพื่อการพยากรณ์แนวทางการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อช่วยในการตอบรับกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ดียิ่งขึ้น

1.3 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีต

1.3.2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทำทหายความสำเร็จในอนาคตเพื่อการพยากรณ์แนวทางการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.4.1.1 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีตในด้านปัจจัยสนับสนุนให้การดำเนินนโยบายประสบความสำเร็จตลอดจนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคหรือข้อจำกัดต่อการดำเนินนโยบายดังกล่าว

1.4.1.2 การวิเคราะห์ปัจจัยความทำทหายความสำเร็จในอนาคตเพื่อการพยากรณ์แนวทางการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมุ่งเน้นการพยากรณ์ปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต

1.4.2 ขอบเขตด้านเวลา

เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นการเริ่มต้นแผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 – 2565) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

เป็นการศึกษาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในมิติการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากเป็นประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการประเมินมาตรฐานโดยกรมการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการนำไปประยุกต์ใช้กับดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อไปหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในท้องถิ่นสามารถนำผลงานไปต่อยอด และสอดคล้องกับแผนพัฒนาหรือแผนยุทธศาสตร์ของแต่ละองค์กรหรือหน่วยงานได้

1.5.2 เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่ชุมชนและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว

1.5.3 ได้สร้างความตื่นตัวของเกษตรกรและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเพื่อเตรียมความพร้อมในการปรับตัวเข้ากับกระแสการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาว ชนบท โดยการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน และตัวเกษตรกร นักท่องเที่ยวได้รับความ เพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตร และมีจิตสำนึกต่อการรักษา สภาพแวดล้อม

1.6.2 ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การเติบโตขึ้นของภาคการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาทิ จำนวนแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เพิ่มมากขึ้น

1.6.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ หมายถึง องค์ประกอบที่ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรม แผนงาน หรือโครงการหนึ่ง ๆ ประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้

1.6.4 ปัจจัยสนับสนุน หมายถึง สิ่งที่ช่วยส่งเสริมการดำเนินกิจกรรม แผนงาน หรือโครงการหนึ่ง ๆ เป็นไปตามแบบแผนที่ตั้งไว้

1.6.5 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค หมายถึง สิ่งที่เกิดขวางหรือยับยั้งการดำเนินกิจกรรม แผนงาน หรือโครงการหนึ่ง ๆ ให้ไม่เป็นไปตามแบบแผนที่ตั้งไว้

1.6.6 ปัจจัยทำลาย หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อ การดำเนินกิจกรรม แผนงานหรือโครงการไม่ทางใดก็ทางหนึ่งอย่างมีนัยยะสำคัญ

บทที่ 2

เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีตและวิเคราะห์ปัจจัยท้าทายความสำเร็จในอนาคตเพื่อการพยากรณ์แนวทางการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำมารวบรวมและสรุปสาระสำคัญเพื่อนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อดังกล่าวต่อไป สำหรับเนื้อหาสาระสำคัญได้แบ่งออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ
- 2.2 แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 2.3 นโยบายและแผนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

2.1.1 ความหมายของนโยบายสาธารณะ

คำว่า นโยบายสาธารณะนั้นมาจากสองคำที่มาประกอบกัน ได้แก่ คำว่า นโยบาย และคำว่า สาธารณะ โดย นโยบาย (Policy) หมายถึง แนวทางที่มีลักษณะเป็นคำพูด หรือลายลักษณ์อักษร หรือเป็นนัยที่กำหนดไว้เพื่อบ่งชี้ทิศทาง และเงื่อนไข หรือข้อจำกัดของการกระทำด้านบริหารจัดการที่จะช่วยนำไปสู่การบรรลุผลตามที่ต้องการ ส่วนคำว่า สาธารณะ (Public) หมายความว่า ประเด็น กิจการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ร่วมกันและมีความเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก หรือมหาชน รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของบุคคลซึ่งจำเป็นต้องอาศัยอำนาจส่วนรวมหรือรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องโดยหน้าที่แทรกแซง จัดการ จัดระเบียบ หรือดำเนินการให้เป็นการทั่วไป

นอกจากนั้น คำว่า นโยบายสาธารณะ ยังถูกให้ความหมายโดยนักวิชาการในประเทศและต่างประเทศในอีกหลายประเด็น ดังนี้

โธมัส ดาย (Thomas R. Dye) นิยามว่า นโยบายสาธารณะ คือ สิ่งใดก็ตามที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำก็ได้ โดยในส่วนของที่จะกระทำนั้นครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดของรัฐบาล ทั้งกิจกรรมที่เป็นกิจวัตรและกิจกรรมที่เกิดขึ้นชั่วคราวครั้งชั่วคราวในบางโอกาส

ไอรา ชาร์แดนสกี (Ira Sharkansky) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่รัฐบาลหรือหน่วยงานราชการจัดทำขึ้น อาทิ การจัดหน่วยบริการสาธารณะ การร่างและออกกฎหมายการบังคับใช้กฎหมายต่างๆ และการจัดกิจกรรมอันถือเป็นอัตลักษณ์ของสังคม เป็นต้น

ลาสเวลล์ และแคปแลน (Lasswell and Kaplan) ให้ความหมายนโยบายสาธารณะว่า แผน หรือ โครงการที่กำหนดขึ้นโดยรวม หมายถึง เป้าหมาย สิ่งที่มีคุณค่า และแนวทางการปฏิบัติ

เจมส์ แอนเดอร์สัน (James Anderson) ที่ว่านโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทางการปฏิบัติที่กำหนดขึ้นในการสนองตอบต่อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น หรืออีกทางหนึ่งคือ แนวทางที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาลจัดทำขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหา

คาร์ล ฟรีดริช (Carl J. Friedrich) กล่าวว่า นโยบาย คือข้อเสนอสำหรับแนวทางของบุคคล กลุ่มคน หรือภาครัฐ ในสภาพแวดล้อมที่จะมีทั้งอุปสรรคและโอกาสบางประการด้วย สิ่งเหล่านี้มันเองจะช่วยผลักดันให้มีการเสนอนโยบายขึ้นมาเพื่อเป็นประโยชน์และสามารถชนะสภาพการณ์เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่เป้าหมายอย่างหนึ่งอย่างใดนั่นเอง

เดวิด อีสตัน (David Easton) ได้อธิบาย นโยบายสาธารณะว่า หมายถึง อำนาจการจัดสรรค่านิยมของสังคม โดยผู้ที่มีอำนาจในการจัดสรร คือ รัฐบาลและสิ่งที่รัฐบาลตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำเป็นผลมาจากการจัดสรรค่านิยมของสังคม

นอกจากนั้น อมร รัชศาสตร์ ชี้ว่า นโยบายตามความหมายกว้างคือแนวทางหรือแผนการของรัฐบาลที่กำหนดขึ้นล่วงหน้าเพื่อให้มีการกระทำต่างๆ เกิดขึ้นตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีองค์ประกอบหลักที่ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายของสิ่งที่ต้องกระทำ การกำหนดแนวทางใหม่ๆ และการกำหนดการสนับสนุนต่างๆ เพื่อให้เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์นั้นเป็นจริง เช่น การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ การป้องกันสิ่งแวดล้อม หรือการสนับสนุนการศึกษา เป็นต้น นักวิชาการเชื่อว่านโยบายสาธารณะนั้นเป็นแนวทางที่สำคัญที่สุดของรัฐบาลในการดำเนินงานและพัฒนาประเทศ เพื่อให้มีความเป็นไปตามที่ตั้งไว้และให้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

โดย ศุภชัย ยาวะประภาษ (2533) สรุปความหมายของนโยบายสาธารณะว่า คือแนวทางดำเนินกิจกรรมของรัฐบาลโดยการปฏิบัติที่รัฐบาลกำหนดขึ้นเพื่อแก้ไข บรรเทา หรือป้องกันปัญหาต่างๆ ตามภาระหน้าที่ของรัฐบาล มีองค์ประกอบหลัก คือ การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดแนวทางใหม่ๆ และการกำหนดการสนับสนุนต่างๆ เพื่อให้เป้าหมาย

หรือวัตถุประสงค์นั้นเป็นจริง นโยบายนั้นอาจมีลักษณะเฉพาะเจาะจงหรือครอบคลุมกว้างขวาง ขึ้นอยู่กับระดับการกำหนดนโยบายและภาระหน้าที่ของรัฐบาล นอกจากนี้ กิจกรรมของรัฐบาล หมายความว่า เป็นการดำเนินการหรือควบคุมดูแลการดำเนินการโดยองค์กรของรัฐ เพื่อประโยชน์สุขของสาธารณชน เช่น หน่วยงานระดับกระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ และกองงานที่เกี่ยวข้อง โดยองค์กรของรัฐที่รับผิดชอบหรือเข้ามาเกี่ยวข้องอาจมีมากกว่าหนึ่งองค์กรได้

ดังนั้น การศึกษานโยบายสาธารณะเป็นเรื่องที่มีขอบเขตที่กว้างขวาง ครอบคลุมกิจกรรมต่างๆ มากมาย ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐบาลทุกกระทรวง ทบวง กรม ทุกระดับ และส่งผลกระทบต่อ การดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจทุกประเภท รวมทั้งกิจกรรมของประชาชนทั่วไป การศึกษานโยบายสาธารณะมีหลายแนวทาง แต่ละแนวทางจึงขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ความสนใจ ความชำนาญของผู้ศึกษาเป็นสำคัญ การศึกษานโยบายสาธารณะจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสิ่งสำคัญสำหรับผู้ศึกษาทางรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ เนื่องจากนโยบายสาธารณะเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมของรัฐบาล ที่เปรียบกับแผนการปฏิบัติงานของรัฐบาล หากผู้ศึกษาขาดความเข้าใจแนวทางที่เป็นกรอบการบริหารดังกล่าว ก็จะยากต่อการเข้าใจภาพรวมของการบริหารงานทั้งหมด นอกจากนี้ต้องมีความเข้าใจเฉพาะทางและระเบียบวิธีการในการกำหนด วิเคราะห์ และประเมินผลนโยบาย ที่จะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายในทางปฏิบัติสามารถวางแผนพัฒนานโยบาย และนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นสามารถสรุปได้ว่า นโยบายสาธารณะ นั้นเป็นแนวทางการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาล ทั้งที่ระบุเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น และที่ไม่ได้ระบุเป็นลายลักษณ์อักษร แต่สามารถเป็นแนวทางที่ผู้นำหรือผู้บริหารนั้นยึดถือไว้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ นั่นถือว่าเป็นนโยบายสาธารณะด้วยเช่นกัน

2.1.2 กระบวนการนโยบายสาธารณะ

Lasswell และ Kaplan (1970) ได้จำแนกขั้นตอนในการกำหนดนโยบายออกเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การค้นหาและรวบรวมข้อมูล 2. การรับรองและสนับสนุนการกำหนดนโยบาย 3. การดำเนินงานและการกำหนดนโยบาย 4. การกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม 5. การนำนโยบายไปประยุกต์ปฏิบัติ 6. การประเมินผลนโยบาย 7. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

John E. และคณะ (1981) จำแนกกระบวนการในการดำเนินนโยบายออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวิจัยและวิเคราะห์นโยบาย ขั้นการพัฒนาและกำหนดโครงสร้างนโยบายขั้นการเสนอใช้และการนำนโยบายไปปฏิบัติ ขั้นการประเมินผลและการประเมินผลนโยบาย

Dye (2002) ได้ระบุถึงกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สามารถสรุปได้เป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1.การระบุปัญหา ที่เป็นข้อเรียกร้องหรือความต้องการด้านต่าง ๆ แสดงออกมา 2.การสร้างข้อเสนอนโยบาย เป็นการระดมความคิดเห็นและจัดระเบียบข้อมูล 3.การประกาศเป็นนโยบาย เป็นการคัดกรองและเลือกนโยบายไปประกาศใช้ต่อไป 4.การปฏิบัติตามนโยบาย เป็นการจัดสรรทรัพยากรงานนโยบายต่าง ๆ เพื่อให้เพียงพอต่อการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ และ 5.การประเมินผล ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบที่ส่งผลต่อกลุ่มเป้าหมายของนโยบาย

สมพิศ สุขแสน (2551) เสนอว่า กระบวนการขั้นตอนการกำหนดนโยบายสาธารณะมี 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ กล่าวคือ 1. การก่อตัวของนโยบายสาธารณะ เป็นการระบุสภาพปัญหาที่เป็นประเด็นสาธารณะให้ชัดเจนเสียก่อนว่าปัญหานี้เป็นปัญหาของใคร ใครได้รับความเดือดร้อนบ้าง ถ้ารัฐบาลไม่เข้าไปแก้ไขก็จะเกิดผลกระทบอะไรตามมาถ้ารัฐบาลเข้าไปแก้ไข ใครจะได้รับประโยชน์ ใครเสียประโยชน์ และใครควรจะเป็นตัวแทนรับผิดชอบในการปฏิบัตินโยบายให้ประสบผลสำเร็จ ในขั้นตอนนี้จึงมีใช้เพียงแต่ระบุปัญหาสาธารณะเท่านั้นแต่จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับปฏิบัติด้วยเช่นกัน 2. การเตรียมความพร้อมเสนอร่างนโยบาย ขั้นตอนนี้รวมถึงการระบุข้อกำหนดเกี่ยวกับจุดหมายของนโยบาย การเสนอทางเลือกและการจัดทำร่างนโยบาย และ 3. การอนุมัติและประกาศเป็นนโยบาย ขั้นตอนนี้ประกอบด้วยคัดเลือกข้อเสนอโยบายการสร้างเสียงสนับสนุนทางการเมือง และการประกาศใช้นโยบายสาธารณะ ดังนั้น สามารถนำมากล่าวโดยสรุปได้ว่า ขั้นตอนของกระบวนการนโยบายสาธารณะประกอบไปด้วย

1. การก่อตัวของประเด็นปัญหาหรือการก่อรูปนโยบาย (Policy Formation) เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการนโยบายสาธารณะ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการระบุปัญหาที่มีทั้งในระดับบุคคลและกลุ่มคน โดยการรับรู้และระบุปัญหาที่ต้องการให้ผู้มีอำนาจหรือรัฐบาลตัดสินใจนโยบายนำไปดำเนินการแก้ไข การรับรู้หมายถึงเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้ความหลังจากได้รับรู้ และการระบุปัญหาหมายถึงการกำหนดว่าสิ่งใดคือปัญหาที่จะต้องแก้ไขก่อน แต่ไม่ได้หมายความว่าทุกปัญหาจะได้รับการแก้ไขเสมอไป และการตีความปัญหาจะถูกจัดอันดับตามความสำคัญของแต่ละปัญหา (พัชรี สิโรต, 2556) ดังนั้น การรับรู้และการระบุปัญหาเป็นขั้นตอนสำคัญในการกำหนดนโยบายสาธารณะ และเป็นการตั้งต้นในการแก้ไขปัญหาและดำเนินการต่อไปในกระบวนการนโยบายในขั้นตอนถัดไป

2. การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) เป็นกระบวนการที่ผู้กำหนดนโยบายจะต้องเข้าใจถึงปัญหาและการเกิดขึ้นของปัญหาเหล่านั้นก่อน โดยจะมีการร่วมกันกำหนดทิศทางของเป้าหมาย รวบรวมความคิดเห็นนโยบาย จัดลำดับความสำคัญของผลลัพธ์นโยบาย และมีการตีความข้อมูลและค้นคว้าหาข้อมูลพิเศษ รวมถึงการแสวงหาทางเลือกต่าง ๆ และการติดต่อสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้อง โดยมีการคาดการณ์และวิเคราะห์จากทางเลือกต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด โดยมักจะกระทำโดยฝ่ายข้าราชการประจำซึ่งเป็นหน่วยงานวางแผนและกำหนดนโยบายในกระบวนการนี้ (พัชรี สีโสธร, 2557)

3. การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการแปลงตัวนโยบายออกไปสู่ภาคปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จและได้รับผลผลิตออกมาตรงตามเป้าหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติมักจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น สภาพแวดล้อมของการดำเนินงาน ขีดสมรรถนะที่รับผิดชอบการสนับสนุนและแรงต่อต้านจากบุคคลตลอดจนกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง และมีส่วนได้ส่วนเสียต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในการปฏิบัตินโยบายอาจเผชิญกับอุปสรรคและความซับซ้อนที่ต่างกันตามแต่ละสถานการณ์และประเด็นนโยบายที่เกี่ยวข้อง (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539)

4. การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Implementation) เป็นขั้นตอนที่ซับซ้อนและเกี่ยวข้องถึงการปฏิบัติของบุคคลและปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มต่างๆ ทั้งเรื่องการทำ ความเข้าใจเรื่องสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ความแตกต่างของท้องถิ่นที่ ในขั้นตอนนี้รัฐบาลจำเป็นต้องสื่อสารส่งต่อผลประโยชน์กับกลุ่มที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นโยบายที่สามารถดำเนินการต่อไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ (พัชรี สีโสธร, 2557) รวมถึงความคุ้มค่าด้านต่างๆ (Cost Effectiveness) ของนโยบายอีกด้วยเช่นกัน (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539)

ที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นอาจสรุปได้ว่า นโยบายสาธารณะ นั้นเป็นสิ่งที่รัฐบาลได้ตัดสินใจที่จะกระทำหรือดำเนินการบางอย่างเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยมีกระบวนการหรือขั้นตอนที่เริ่มต้นจากการระบุปัญหา กำหนดทิศทางในการแก้ปัญหา การลงมือทำ และการประเมินผล ซึ่งในแต่ละขั้นตอนนี้จะมีความเกี่ยวเนื่องกันของผู้ที่ได้รับประโยชน์ ผลประโยชน์ และผู้มีอำนาจในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาลจะมีวิธีการในการดำเนินนโยบายหรือกิจกรรมที่แตกต่างกันไปตามแต่ละเหตุการณ์ และมีวิธีประสานผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อรักษาความชอบธรรมทางระบบการเมืองและสิทธิ เสรีภาพของประชาชน

2.1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการดำเนินนโยบาย

สัญญา เคนาภูมิ และ บุรฉัตร จันทร์แดง (2562) ได้อธิบายว่า เป็นกระบวนการที่เน้นการหาวิธีการปรับปรุงนโยบาย แผนงาน และโครงการเพื่อให้ดีขึ้น โดยครอบคลุมถึงสมรรถนะขององค์กร พฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มบุคคล การใช้ทรัพยากรทางการบริหาร รวมถึงความร่วมมือกันของหน่วยงานภาคเอกชน และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ระบุไว้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับขั้นตอนนี้สามารถมาจากหลากหลายฝ่าย เช่น ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารหรือระบบราชการ กลุ่มกดดัน ภาคประชาสังคม เป็นต้น โดยนโยบายสาธารณะมีผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตและคุณภาพการดำเนินชีวิตของประชาชนทั่วไป ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผู้ตัดสินใจนโยบายรวมถึงหน่วยงานผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติการ ตลอดจนประชาชนกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายอันนั้นๆ ด้วย

2.1.3.1 ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของแวน มีเตอร์และแวน ฮอร์น สัญญา เคนาภูมิ และบุรฉัตร จันทร์แดง (2562) ได้อธิบายว่า ได้ถูกพัฒนาขึ้นโดยรวมเอาตัวแบบทั่วไปของแวน มีเตอร์ (Van Meter) และแวนฮอร์น (Van Horn) ที่พัฒนามาจากตัวแบบการวิเคราะห์ระบบการเมืองของอีสตัน (Easton) รวมกับการนำผลการศึกษาทางทฤษฎีขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับผลการปฏิบัติงานมาผสมเข้าด้วยกัน ตัวแบบนี้มุ่งสำรวจความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติ โดยประกอบด้วยตัวแปรภายนอก (External Variables) เช่น ทรัพยากรและมาตรฐาน และวัตถุประสงค์ของนโยบาย และตัวแปรภายใน (Internal Variables) เช่น ลักษณะของหน่วยงาน การสื่อสารระหว่างองค์กร และการบังคับใช้กฎหมาย โดยสรุปแล้วตัวแบบนี้อธิบายถึงวิธีการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยการพิจารณาตัวแปรต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในที่มีผลต่อการดำเนินงาน และมุ่งเน้นการศึกษาสภาพทั่วไปของปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติในลักษณะที่กว้างกว่าตัวแบบอื่น ๆ ที่มีอยู่ในวรรณคดีทางการบริหารและนโยบายสาธารณะ

1. วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย (policy standards and objectives) คือ ปัจจัยที่กำหนดรายละเอียดของเป้าหมายนโยบาย เพื่อช่วยให้สะดวกต่อการวัดผลและปฏิบัติตามนโยบาย วัตถุประสงค์และมาตรฐานที่ชัดเจนจะทำให้การวัดผลและการประเมินค่าหรือผลลัพธ์ของนโยบายเป็นไปอย่างสะดวกและชัดเจน ผู้ที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายควรเลือกถ้อยคำและข้อความให้ชัดเจนและไม่คลุมเครือ เพื่อให้สามารถแสดงถึงเกณฑ์การ

ประเมินการปฏิบัติตามนโยบายได้อย่างชัดเจนในการปฏิบัติงานตามนโยบายและข้อกำหนดที่กำหนดไว้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

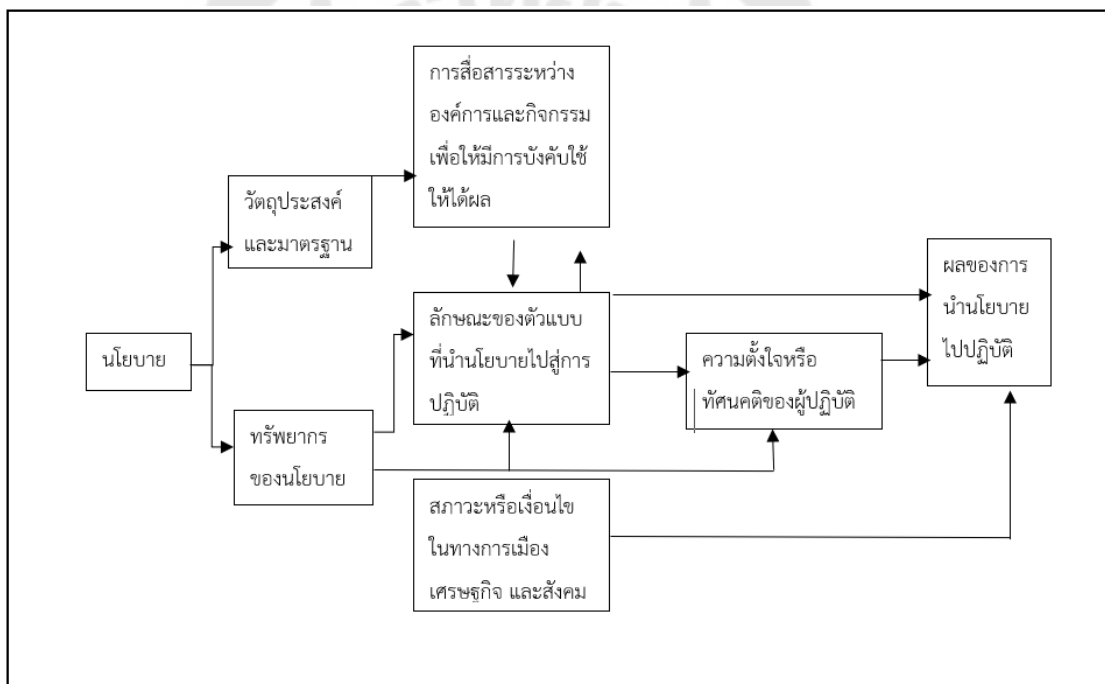
2. ทรัพยากรนโยบาย (policy resources) หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยในการบริหารนโยบาย ซึ่งอาจเป็นเงินและสิ่งเสริมทั้งหมดที่รวบรวมไว้ในแผนงาน เราทราบว่าเงินงบประมาณเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนการนำนโยบายไปปฏิบัติและให้ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย แต่การปฏิบัติตามนโยบายมักต้องใช้ทรัพยากรเสริมอื่นๆ รวมถึงบุคลากร ข้อมูลที่ทันสมัย การมอบหมายงาน การจัดสรรงบประมาณ การให้คำแนะนำ และการสนับสนุนในระดับต่างๆ ดังนั้น เพื่อให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมีผลลัพธ์ที่ดี จำเป็นต้องมีการสนับสนุนจากทรัพยากรที่เหมาะสมทั้งหมดดังกล่าวในระดับที่เพียงพอและมีประสิทธิภาพ (C และคณะ, 1978)

3. การสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมการเสริมแรง (inter-Organizational communication and enforcement activities) คือ การที่องค์กรต้องการให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจถึงมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย โดยมีการเรียบเรียงแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อป้องกันความขัดแย้งหรือความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนได้ โดยการกำหนดขั้นตอนเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้มีความเข้าใจที่เหมือนกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และมาตรฐานงานของนโยบายระหว่างฝ่ายบริหารและผู้ปฏิบัติ ดังนั้น การกำหนดขั้นตอนเป็นเรื่องสำคัญที่ช่วยให้การสื่อสารและการปฏิบัติตามนโยบายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกันได้อย่างเหมาะสม

4. ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (the characteristics of implementing agencies) มีองค์ประกอบย่อยหลายประการ ได้แก่ หน่วยงานที่มีระดับความเข้มข้นของการบังคับบัญชา และมีสมรรถนะและโครงสร้างทีมงานที่มั่นคงและมีประสิทธิภาพ มีทรัพยากรทางการเงินเพียงพอ และได้รับการสนับสนุนจากนักกฎหมายและฝ่ายบริหาร รวมถึงมีระบบสื่อสารที่เปิดเผยภายในองค์กร และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติกับผู้ที่กำหนดนโยบายหรือองค์กรที่ประกาศใช้นโยบาย ทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและคล่องตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. เงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง (economic, social and political conditions) องค์ประกอบด้านนี้ได้รับการมองว่าเป็นปัจจัยสำคัญ เงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองมีผลอย่างมากต่อกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ และมีบทบาทสำคัญในการกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบายนั้นๆ โดยเฉพาะในการควบคุมสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินงานในระดับหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

6. ทักษะของผู้ปฏิบัติ (the disposition of implementers) มีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากมีผลต่อการตอบสนองของพวกเขาต่อนโยบาย มี 3 ระดับของทัศนคติที่สำคัญ ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย ทัศนคติต่อนโยบาย และความเข้มแข็งของทัศนคติ ดังนั้นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติควรเป็นผู้มีทัศนคติที่เหมาะสมที่จะส่งเสริมให้นโยบายนั้นได้ผลสำเร็จ ผู้นำนโยบายบางครั้งมักถูกผลสำเร็จของนโยบายและผลประโยชน์ที่ได้รับจากนั้นมองเป็นสิ่งสำคัญมากกว่า ดังนั้น ผู้ปฏิบัติมักจะไม่ต้องดำเนินนโยบายหากได้มีส่วนร่วมหรือรับรู้นโยบายตั้งแต่แรก การมีทัศนคติที่ดีในการนำนโยบายไปปฏิบัติช่วยให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจและยอมรับนโยบายได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ ผู้นำนโยบายยังมีบทบาทในการสร้างทัศนคติที่เชื่อมโยงกับความสำเร็จของนโยบายและผลประโยชน์ที่ส่งผลกระทบต่อหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ปรากฏดังภาพดังต่อไปนี้

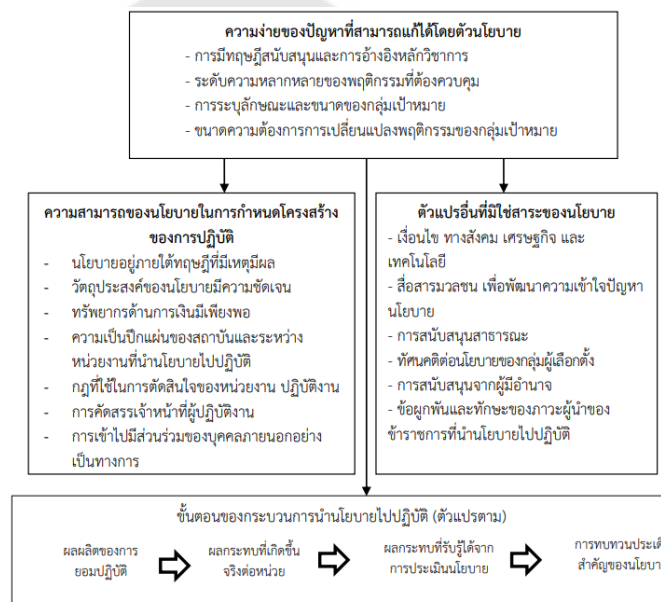
ภาพประกอบ 1 ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของแวน มีเตอร์และแวน ฮอร์น

ที่มา : VAN METER, D.S AND VAN HORN, CARL E. "THE POLICY IMPLEMENTATION PROCESS: A CONCEPTUAL FRAMEWORK," ADMINISTRATION AND SOCIETY, VOL.6 No.4 (1975), 445-487.

2.1.3.2 ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของซาบาเตียร์และแมชมา

เนียน แนวคิดพื้นฐานของตัวแบบ พอล ซาบาเตียร์และเดเนียล แมชมาเนียน (Sabatier และ Mazmanian, 1980) แบ่งลักษณะของนโยบายออกเป็นประเภทต่าง ๆ และศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยพิจารณาจากความซับซ้อนและความหลากหลายของปัจจัย ซึ่งทำให้เห็นว่านโยบาย

นั้นสามารถประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวได้ องค์ประกอบสำคัญของตัวแบบนี้คือ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับนโยบายโดยตรง ความสามารถในการช่วยกำหนดโครงสร้างการปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ และผลลัพธ์โดยรวมของตัวแปรอื่นๆ ที่มีผลต่อการสนับสนุนในการดำเนินนโยบายให้บรรลุวัตถุประสงค์ จุดเด่นของตัวแบบนี้คือการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ชัดเจนและมีความแน่นอน ซึ่งต้องมีพื้นฐานมาจากการศึกษาที่เหมาะสม และผู้นำต้องมีความสามารถด้านการบริหาร มุมมองทางการเมือง และได้รับการสนับสนุนจากประชาสังคมและผู้นำทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร สามารถสรุปได้ดังแผนภาพประกอบต่อไปนี้

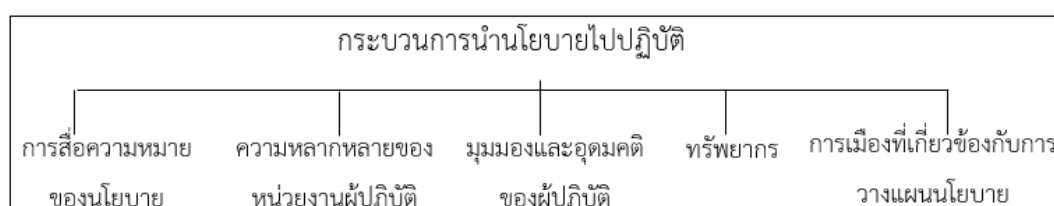

ภาพประกอบ 2 ตัวแบบการวิเคราะห์กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของซาบาเตียร์ และแมชมาเนียน

ที่มา : Sabatier, P. A., & Mazmanian, D. A. (1980). The Implementation of Public Policy: A Framework of Analysis. PolicyStudies Journal, 8(special issue), 538-550.

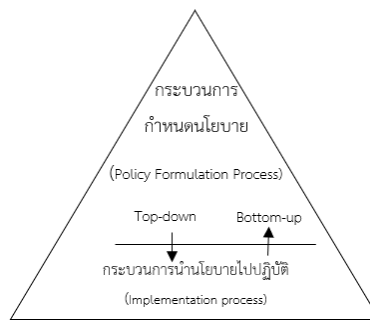
2.1.3.3 ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของแฮมเบอร์ตัน (Hambleton) วรเดช จันทรศร (2548) แบ่งลักษณะของนโยบายออกเป็นประเภทต่าง ๆ และศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยพิจารณาจากความซับซ้อนและความหลากหลายของปัจจัย ซึ่งทำให้เห็นว่านโยบายนั้นสามารถประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวได้ องค์ประกอบสำคัญของตัวแบบนี้คือ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับนโยบายโดยตรง ความสามารถในการช่วยกำหนดโครงสร้างการปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ และผลลัพธ์โดยรวมของตัวแปรอื่นๆ ที่มีผลต่อ

การสนับสนุนในการดำเนินนโยบายให้บรรลุวัตถุประสงค์ จุดเด่นของตัวแบบนี้คือการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ชัดเจนและมีความแน่นอน ซึ่งต้องมีพื้นฐานมาจากการศึกษาที่เหมาะสม และผู้นำต้องมีความสามารถด้านการบริหาร มุมมองทางการเมือง และได้รับการสนับสนุนจากประชาสังคมและผู้นำทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ดังแผนภาพที่ประกอบต่อไปนี้

ภาพประกอบ 3 ตัวแบบการวิเคราะห์กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของแฮมเบอร์ตัน
ที่มา : วรเดช จันทรศร. (2548). การนำนโยบายไปปฏิบัติ: ตัวแบบและคุณค่า.วารสารพัฒนบริหารศาสตร์,24(4).

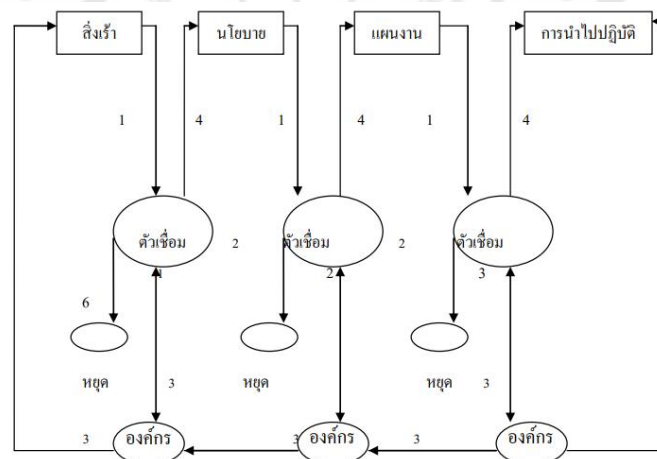
นอกจากนั้น Hambleton ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ของการวางแผน นโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ การมองกระบวนการทั้งหมดออกเป็นแบบบนลงล่าง (Top-down) และล่างขึ้นบน (Bottom-up) โดยมองว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน โดยการวางแผนนโยบายนั้น เป็นเสมือนกระบวนการที่อยู่ในระดับบนหรือฝ่ายบริหาร และการปฏิบัติเกี่ยวข้องกับระดับล่าง และผู้ปฏิบัติเป็นผู้ที่จำเป็นต้องทำให้สำเร็จ จึงสามารถนำแนวคิดของนโยบายที่เป็นแบบบนลงล่าง (Top-down) ร่วมกับแนวคิดแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up) ได้ ซึ่งระบบนี้มองว่า กระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันโดยมีกระบวนการปฏิสัมพันธ์และการเจรจาหารือกันตลอดเวลา ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพประกอบ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติในแนวคิดของ Hambleton

ที่มา : วรเดช จันทรศร. (2548). การนำนโยบายไปปฏิบัติ: ตัวแบบและคุณค่า.วารสารพัฒนบริหารศาสตร์,24(4).

2.1.3.4 ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Ernest R. Alexander วชิรวัชร งามละม่อม (2565) อธิบายว่า เป็นกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เริ่มต้นด้วยปัจจัยกระตุ้นที่ก่อให้เกิดปัญหา (Simulus) การนำเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองเพื่อกำหนดนโยบาย(Policy) กำหนดรายละเอียดแผนงาน (Program) แล้วนำไปสู่การปฏิบัติ (Implementation) โดยมีตัวเชื่อมใน(Implementation) โดยมีตัวเชื่อมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 5 ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Ernest R. Alexander
 ที่มา : Alexander, The Policy –Program – Implementation Process –PPIP. (1985)
 กระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติตัวแบบ PPIP มี 4 ขั้นตอน 3 ตัวเชื่อม
 (วรเดช จันทรศร, 2554)

ขั้นตอนที่ 1 ในการสร้างนโยบายมีสิ่งกระตุ้น (Stimulus) มาจากปัญหาใหม่หรือสิ่งเกิดขึ้นจากการปฏิบัติเดิม หรือการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายใหม่ เพื่อให้การพัฒนานโยบายใหม่เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนานโยบาย (Policy Development) หมายถึง กระบวนการที่กำหนดแนวทางการปฏิบัติที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ฝ่ายปฏิบัติดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดขึ้นมาโดยการสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือต้องการแก้ปัญหาต่างๆ ในขั้นตอนนี้จะมีการวิเคราะห์และตรวจสอบว่าแนวทางการปฏิบัติที่กำหนดขึ้นสามารถแก้ไขปัญหาหรือประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ และจะทำการปรับปรุงหรือแก้ไขแนวทางการปฏิบัติตามต้องการให้เหมาะสมกับบริบทและเป้าหมายที่กำหนดไว้ในขั้นตอนนี้ก่อนหน้า ซึ่งจะช่วยให้การนโยบายมีผลสำเร็จและสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาหรือสนับสนุนในการบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและแน่นอน

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบโครงการ/แผนงาน (Program Design) หมายถึง การกำหนดรายละเอียดของเส้นทางการบรรลุเป้าหมาย ทรัพยากรที่จำเป็น สภาพแวดล้อม สถานที่ วิธีการปฏิบัติงาน และกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้โครงการสามารถประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและชัดเจน

ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติ (Implementation) หมายถึง การดำเนินการที่ทำให้โครงการหรือนโยบายประสบความสำเร็จต่อกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ นอกจากนี้ มีผลกระทบซึ่งเกี่ยวข้องระหว่างขั้นตอนแต่ละขั้น และส่งผลกระทบต่อกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วย เชื่อมโยงระหว่างขั้นตอนเหล่านี้ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการปฏิบัตินโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่

ตัวเชื่อมโยงที่ 1 (Link 1) เกิดจากสิ่งกระตุ้นทำให้เกิดการแปลงเป็นนโยบายที่

เรียกว่าสภาพแวดล้อมของการกำหนดนโยบาย อาทิ การรับทราบถึงปัญหาและความ เป็นมาของวัตถุประสงค์ที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้นในการปฏิบัติตามนโยบาย และความสามารถของนโยบายในการแก้ไขปัญหา เป็นต้น

ตัวเชื่อมโยงที่ 2 (Link 2) เกิดจากนโยบายที่ซับซ้อนถูกกระจายออกมาเป็น

โครงการแผนงานที่มีความเฉพาะเจาะจงและชัดเจนมากขึ้นเรียกว่า การกำหนดโครงการ/แผนงาน อาทิ ความเข้าใจของผู้วางแผนในตัวนโยบาย ผลกระทบจากสภาพแวดล้อมที่มีต่อการ กำหนดโครงการ/แผน การประเมินผลสะท้อนกลับ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมและผลลัพธ์จากการแปลงนโยบายไปสู่โครงการ/แผนงาน

ตัวเชื่อมโยงที่ 3 (Link 3) เกิดขึ้นในเมื่อการนำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งผู้ปฏิบัติงาน

ระดับล่าง (Street-level bureaucrats) ทำให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นไปแนวทางนั้น ๆ อาทิ ความเข้าใจในโครงการ/แผนงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผลลัพธ์ของขั้นตอนการประเมินผลนโยบาย

2.1.3.5 ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของวอร์เคซ จันทรศร วรเดซ จันทรศร (2548) ได้ อธิบายถึงความสามารถขององค์กรที่รับผิดชอบในการนำและกระตุ้น ทรัพยากรทางการบริหารและกลไกสำคัญเพื่อปฏิบัติตามนโยบายหรือไม่ การศึกษาตัวแบบนี้เป็นการหาวิธีและแนวทางในการปรับปรุงนโยบาย แผนงาน และการปฏิบัติงานในโครงการ เพื่อเข้าใจ ปัญหาหรือปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยแยก ประเด็นความสนใจในการศึกษาออกเป็น 6 ตัวแบบเพื่อดำเนินการปรับปรุงอย่างเหมาะสม คือ

(1) ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (Rational Model) เน้นการวางแผน และควบคุมโดยใช้หลักการและเหตุผล เพื่อให้องค์กรสร้างผลงานให้ได้ใกล้เคียงกับเป้าหมายหรือ วัตถุประสงค์ โดยมีการมอบหมายงานและกำหนดมาตรฐานการทำงานให้แก่หน่วยงานย่อยต่าง ๆ องค์กรสามารถวัดผลการปฏิบัติงานของตนและนำไปสู่ระบบการให้คุณให้โทษเพื่อให้ผลการ ปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนหรือกลยุทธ์ขององค์กร

(2) ตัวแบบด้านการจัดการ (Management Model) เน้นความ สมรรถนะขององค์กรในการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยเชื่อว่าความประสบความสำเร็จในการนำ นโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับองค์กรที่รับผิดชอบ องค์กรจำเป็นต้องมีโครงสร้างที่เหมาะสม พร้อมด้วยบุคลากรที่มีความรู้และความสามารถทั้งในด้านการบริหารและความเชี่ยวชาญเฉพาะ โครงสร้างจะต้องมีความพร้อมด้านทรัพยากรต่าง ๆ ในการดำเนินการ โดยมุ่งเน้นการจัดการและ การบริหารทรัพยากรทั้งหมดอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ

(3) ตัวแบบด้านการพัฒนาองค์กร (Organization Development Model) เน้นการมีส่วนร่วมในองค์กร โดยเชื่อว่าการมีส่วนร่วมจะเป็นสิ่งสำคัญใน การสร้างทีมที่มีประสิทธิภาพ การนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสำเร็จมักมาจากการจูงใจใน การปฏิบัติงาน โดยมีการใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสม และสร้างความไว้วางใจ ผูกพัน และความยอมรับ ของสมาชิกในองค์กรด้วย

(4) ตัวแบบกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic Process Model) เชื่อว่าอำนาจในองค์กรไม่จำเป็นต้องอยู่ในตำแหน่งทางรูปนัย (Formal Persons) แต่อยู่ในระดับทั่วไปขององค์กร นั่นคือความสำเร็จหรือไม่ของการปฏิบัติตามนโยบาย

ขึ้นอยู่กับระดับความเข้าใจในสภาพความเป็นจริงของการบริหารโดยผู้กำหนดนโยบาย รวมทั้งระดับการยอมรับการปรับนโยบายเข้าเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ประจำวันของผู้ปฏิบัติงานด้วย

(5) ตัวแบบทางการเมือง (Political Model) เชื่อว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เล่นและความสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอก การสร้างความสมานฉันท์เป็นเรื่องยากและความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ธรรมดา โดยนโยบายคือ "การเมือง" การปฏิบัติตามตัวแบบนี้เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้ง การแสวงหาการสนับสนุน การโฆษณาชวนเชื่อ การรู้จักเงื่อนไข และการแสวงหาข้อต่อรองในการจัดสรรทรัพยากร การสร้างความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถในการเจรจาเพื่อรักษาอำนาจและทรัพยากรในหน่วยงาน รวมถึงการรับการสนับสนุนจากสื่อมวลชน กลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มอื่นๆ ด้วย

(6) ตัวแบบเชิงบูรณาการ ได้รวมแนวคิดของ 5 ตัวแบบเพื่อศึกษาผลกระทบของตัวแปรต่าง ๆ ต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติมี 3 มิติ: การวัดความสำเร็จและความล้มเหลวของนโยบายจากผลผลิต, การวัดถึงผลกระทบของนโยบาย, และการวัดผลของนโยบายว่าสามารถนำไปสู่ประโยชน์ของประเทศโดยรวมได้หรือไม่ ตัวแปรอิสระที่พิจารณามี 4 ปัจจัย: สมรรถนะขององค์กร, ประสิทธิภาพในการวางแผน, การควบคุมภาวะผู้นำและความร่วมมือ, และการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก

สามารถสรุปได้ว่า การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติผ่านตัวแบบต่าง ๆ ที่นักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศได้นำเสนอมานั้น ช่วยให้เกิดการวิเคราะห์และสังเคราะห์ในการปฏิบัตินโยบายได้หนึ่ง ๆ ได้ชัดเจนและครบถ้วนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้นำเสนอมานั้นล้วนส่งผลกระทบต่อการทำงานของนโยบายไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง นอกจากนั้นแล้วยังสามารถช่วยให้เห็นข้อจำกัดของนโยบายอีกด้วย โดยแต่ละตัวแบบได้นำเสนอในมิติที่เหมือนและแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละนโยบายว่าเหมาะสมในการนำตัวแบบใดมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์เพื่อเกิดความถูกต้อง แม่นยำมากยิ่งขึ้น ดังตารางสรุปต่อไปนี้

ตาราง 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการดำเนินนโยบาย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการดำเนินนโยบาย	แวนมีเตอร์ และแวนฮอร์น	ซาบาเตียร์ และแมชมาเนียน	แฮมเบอร์ตัน	Ernest R.Alexander	วรเดช จันทรศร
ประสิทธิภาพของผู้นำ/บุคลากร		✓		✓	✓
การได้รับการสนับสนุนจากสื่อมวลชน กลุ่มผลประโยชน์ และบุคคลภายนอก		✓			✓
สภาพแวดล้อม				✓	
ความชัดเจนของวัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย	✓	✓	✓		✓
เงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง	✓		✓		✓
การสื่อสาร/ปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร และบุคลากร	✓			✓	✓
ลักษณะ/สมรรถนะของหน่วยงาน	✓		✓		✓
ทรัพยากรของนโยบาย	✓	✓	✓	✓	✓
ทัศนคติของผู้ปฏิบัติ	✓		✓		
ความสามารถในการแก้ไขปัญหาของนโยบาย				✓	

2.2 แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.2.1 ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism)

กรมการท่องเที่ยว (2559a) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง เน้นการเรียนรู้วิถีชีวิตของเกษตรกรและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมเพื่อเพิ่มประโยชน์ให้กับชุมชน โดยเน้นท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชนและลดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมใกล้เคียง ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อรายได้และช่วยเสริมสร้างชุมชนและเกษตรกรได้อย่างเต็มศักยภาพ

เสรี พงศ์พิศ และ สุภาส จันทรหงษ์ (2548) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ เป็นการเดินทางไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางการเกษตร และค้นหาความสำเร็จและความสุนทรีย์ในกิจกรรมเกษตรในรูปแบบต่าง ๆ ในสถานที่ดังกล่าว เช่น สถานที่ราชการและสถาบันการศึกษาที่ผลิตการเกษตรที่ทันสมัย ซึ่งการท่องเที่ยวแบบนี้เน้นให้ผู้เข้าร่วมได้สนุกสนานและเรียนรู้จากประสบการณ์ในการเกษตร

ซึ่งสอดคล้องกับ ราไพพรรณ แก้วสุริยะ (2544) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) ว่า หมายถึง การท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง เพื่อชื่นชมความงาม ตลอดจนได้รับความรู้ได้ประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2541) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สนใจมีโอกาสใกล้ชิดธรรมชาติ ความอุดมสมบูรณ์ของประเทศไทยที่ได้รับการกล่าวขานถึงในฐานะแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของโลก (Kitchen of The World) นอกจากนี้ยังได้รับการเรียนรู้กระบวนการผลิตทางการเกษตร ได้สนุกสนานกับการทดลอง การสาธิตทำกิจกรรมต่าง ๆ

Joshi และ Bhujbal (2012) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่าเป็นกิจกรรมในฟาร์ม โรงปมไวน์ ปศุสัตว์ หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตร ซึ่งเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายในการพักผ่อน หย่อนใจ บันเทิง และการเรียนรู้ในบรรยากาศทางการเกษตร

Lamb (n.d.) ได้อธิบายความหมายว่า การท่องเที่ยวฟาร์มหรือการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นกระบวนการของสร้างจุดดึงดูดผู้เข้าชมและนักเดินทางเข้าสู่พื้นที่ทางการเกษตรโดยทั่วไปเพื่อการนันทนาการตลอดจนการเรียนรู้ร่วมกันด้วย

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ประกอบเกษตรกรรมและการปศุสัตว์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวได้ชื่นชมวิถีชีวิตของชุมชนและความงามของธรรมชาติ อีกทั้งยังมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่ทั้งด้านความบันเทิง รื่นรมย์และความรู้ด้านการเกษตรและการปศุสัตว์อีกด้วย

2.2.2 องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2548) ได้อธิบายว่า องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประกอบด้วย

2.2.2.1 ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้ประสบการณ์และความประทับใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องควรให้นักท่องเที่ยวประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมท่องเที่ยววันนั้น ๆ โดยการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศจะช่วยให้เสริมสร้างความรู้และ

ประสบการณ์ที่มีประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ยังคงมีความยั่งยืนและมีความเชื่อเพื่อต่อสิ่งแวดล้อมโดยรวม

2.2.2.2 ด้านพื้นที่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศของพื้นที่

2.2.2.3 ด้านการมีส่วนร่วม การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการคิดและวางแผนสู่การปฏิบัติตามแผน โดยมีการรับประโยชน์ตลอดจนร่วมกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่นและจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ โดยให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งเริ่มต้นจากระดับพื้นที่ รวมถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น อาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในกระบวนการดังกล่าว

2.2.2.4 ด้านการจัดการ ที่ต้องท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม เน้นการจัดการที่ยั่งยืน ตลอดจนการปกป้อง ดูแลทรัพยากรสิ่งแวดล้อม กำจัดและลดการเกิดมลพิษรวมถึงการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต

2.2.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

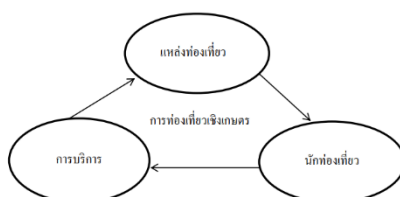
นิโอน ศรีสมยง (2552) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สำคัญโดยระบุถึง 3 ประการหลัก คือ 1.ทรัพยากรท่องเที่ยวการเกษตร 2.ตลาดการท่องเที่ยว และ 3.บริการการท่องเที่ยว ได้แก่

2.2.3.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวการเกษตร คือ สิ่งที่ใช้ในการผลิตผล

ผลิตทางการเกษตร ทั้งที่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น แสงแดด ดิน น้ำ พันธุ์พืช สัตว์ เป็นต้น หรือสิ่งที่กระทำโดยมนุษย์ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ทางการเกษตรต่างๆ เทคโนโลยีการเกษตร เป็นต้น

2.2.3.2 ตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีลักษณะเป็นการท่องเที่ยวเฉพาะ (niche market) โดยการจัดการมีลักษณะที่เน้นเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่มีความสนใจในกิจกรรมทางการเกษตร นักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งการจัดการนี้มุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์และน่าจดจำสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเหล่านั้น

2.2.3.3 บริการการท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงกับการเกษตรชนบทรวมถึงที่พัก, ร้านอาหาร, และการบริการนำเที่ยวท้องถิ่น เช่น บ้านพัก (Homestay) และที่พักในสวนเกษตร (Farm stay) ซึ่งเป็นตัวอย่างของบริการที่ชัดเจนที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชนบท ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 6 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย .2543. การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร(Agrotourism). กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเกษตรกรรมทั้งในด้านธรรมชาติและเทคโนโลยี รวมถึงการเรียนรู้และการถ่ายทอดวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการบริการที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สนใจเข้ามาเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์ในพื้นที่ในลักษณะดังกล่าว

2.2.4 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562) ได้ทำการจัดประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรออกเป็น 3 ประเภท ประกอบด้วย

2.2.4.1 แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทชุมชนหรือหมู่บ้านท่องเที่ยวการเกษตรเป็นการดำเนินการร่วมกันของสมาชิกกลุ่มเกษตร ในหมู่บ้าน มีทั้งประเภทที่พักค้างแรมในหมู่บ้านและประเภทระยะสั้นไม่เกิน 1 วัน ในแต่ละจุด จะมีจุดเด่น โดยเฉพาะ เช่น หมู่บ้านทำนา หมู่บ้านไม้ผล หมู่บ้านไม้ดอก หมู่บ้านพืชผัก หมู่บ้านปลูกหม่อนทอผ้าไหม และหมู่บ้านเลี้ยงผึ้ง เป็นต้น

2.2.4.2 แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทรายบุคคลหรือรายกิจกรรม คือพื้นที่ที่เกษตรกรรายหนึ่งสร้างขึ้นโดยเฉพาะ เช่น สวนผลไม้ สวนเกษตรผสมผสาน หรือสวนไม้ดอก โดยมักมีการใช้เทคโนโลยีและการจัดการให้เป็นระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเพาะปลูกหรือเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนด้านการต้อนรับนักท่องเที่ยว การจัดแสดงสินค้าแปรรูปและสินค้าชนิดหัตถกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้วย

2.2.4.3 แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทเทศกาลหรือปรากฏการณ์ คือ จุดท่องเที่ยวที่มีการจัดงานเทศกาลหรืองานมหกรรมการเกษตรที่น่าสนใจ เช่น งานกระท้อนหวาน งานวันเงาะโรงเรียน หรืองานระกำหวาน เทศกาลหม่อนไหม หรือเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ในช่วงเวลาที่เฉพาะเจาะจงในแต่ละปี

2.2.5 ตัวแสดง/ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.2.5.1 หน่วยงานภาครัฐ

(1) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(1.1) สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับเกษตรกรรม การจัดหาแหล่งน้ำและพัฒนาส่งเสริมระบบน้ำชลประทาน ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ส่งเสริมและพัฒนาในระบบสหกรณ์ ตลอดทั้งขั้นตอนการผลิตสินค้าเกษตรกรรม และราชการอื่นที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือ ส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557)

(1.2) กรมส่งเสริมการเกษตร มีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมและ

พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เกิดการสร้างรายได้ที่ยั่งยืน มีพันธกิจงานท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ 1. ศึกษา วิเคราะห์ วางแผนและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2. ประสานและเชื่อมโยงการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3. ส่งเสริมสนับสนุนและบริการความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4. เป็นศูนย์กลางข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมถึงการมียุทธศาสตร์และแผนงานในด้าน 1. พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2. สร้าง/พัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ 3. บริหารจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อย่างเหมาะสม และยั่งยืน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557)

(1.3) สำนักงานเกษตรจังหวัด เป็นหน่วยปฏิบัติหลักในการบูรณาการและบริหารจัดการโครงการและงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยง

ระหว่างแผนงานโครงการที่กำหนดโดยส่วนกลาง (Top Down) และแผนงาน/โครงการตามความต้องการของพื้นที่ (Bottom Up) (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557)

(1.4) สำนักงานเกษตรอำเภอ เป็นหน่วยปฏิบัติการในการ

จัดทำแผนงานพัฒนาการเกษตรตามความต้องการของเกษตรกรและชุมชน และส่งเสริมการปฏิบัติตามแผนนี้ผ่านการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ รวมทั้งประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วนในพื้นที่ให้เข้าร่วมในการดำเนินงาน และสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร โดยเฉพาะจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้การช่วยเหลือตามความเหมาะสมและความจำเป็น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557)

(2) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

(2.1) กรมการท่องเที่ยว มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาการ

ท่องเที่ยวเน้นที่การส่งเสริมและพัฒนาบริการท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงธุรกิจนำเที่ยวและผู้นำเที่ยว โดยเป็นการสร้างมาตรฐานที่เหมาะสมในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้ได้รับประโยชน์ทั้ง

ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังรับผิดชอบในการรักษาความปลอดภัยในการท่องเที่ยว และการกำกับดูแลการสร้างภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศให้เป็นไปตามกฎหมาย อีกทั้งยังมีการดูแลและป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนและไม่มีผลกระทบที่เสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมในระยะยาว (กรมการท่องเที่ยว, 2559b)

(2.2) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นรัฐวิสาหกิจภายใต้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งมีภารกิจหลักในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศ โดยเน้นการตลาดเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวต่างชาติและชาวไทย ให้มีเสน่ห์ในการท่องเที่ยวในประเทศ ซึ่งจะเป็นเส้นทางในการสร้างรายได้ที่มีการเติบโตและต่อเนื่องให้แก่ประเทศไทย รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเจริญเติบโตไปพร้อมกัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยให้เติบโตและเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562)

(2.3) สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด เป็นศูนย์กลางที่ประสานงานและส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวและกีฬาในระดับจังหวัด โดยร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมที่สนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกีฬา นอกจากนี้ยังรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายและนโยบายของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และทำให้เกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565)

(3) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีแผนงานในการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อชุมชนและการท่องเที่ยวของประเทศ โดยการดำเนินแนวทางการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทั้งชุมชนและการท่องเที่ยวโดยรวมของประเทศ โดยยึดหลักการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแนวทางและแนวปฏิบัติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นหลัก (องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งควายกิน, 2561)

(4) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มุ่งเน้นในการพัฒนาและยกระดับการรวมกลุ่มให้กลายเป็นชุมชนท่องเที่ยวที่มีความเจริญอย่างยั่งยืน โดยโครงการจะสร้างชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งเป็นการพัฒนาที่ต่อยอดจากการประกอบอาชีพสู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายเช่นพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเหมาะสมและยั่งยืน ซึ่งธนาคารนี้มีบทบาทสำคัญในการ

สนับสนุนโครงการดังกล่าวให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดที่สุดในชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยให้บริการ และสนับสนุนทางการเงินตามความต้องการของโครงการและชุมชนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา และยกระดับชุมชนท่องเที่ยวในด้านเกษตรอย่างยั่งยืนและสร้างความเจริญให้กับชุมชนที่มีการ เข้าร่วมในโครงการดังกล่าวได้โดยมีความเชื่อมั่นในมาตรฐานและคุณภาพของการบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยวในระดับชุมชนที่สูงขึ้นในอนาคต(ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2563)

2.2.5.2 ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

(1) เจ้าของที่พัก เป็นผู้บริการที่มุ่งเน้นการให้บริการที่พร้อมรับนักท่องเที่ยว โดยมีการอำนวยความสะดวกตามความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การจัดที่พัก ร้านอาหาร ร้านค้าต่าง ๆ เพื่อให้ผู้มาเยือนสามารถมีประสบการณ์การเข้าพักที่สะดวกสบายและพึงพอใจที่สุด

(2) บริษัทนำเที่ยว มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการตลาดและสร้าง การรับรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีการอำนวยความสะดวก ให้แก่นักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ท่องเที่ยวได้มีประสบการณ์ที่หลากหลาย และสนุกสนานในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

(3) มัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือผู้นำชมสถานที่ เป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญ ในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ซึ่งมีหน้าที่ในการอธิบายและถ่ายทอดความรู้และข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับ สถานที่ท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน ผู้นำชมสถานที่มักจะมียุทธศาสตร์ในการแนะนำสถานที่ ท่องเที่ยว อธิบายประวัติความเป็นมา พิจารณาเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่นั้น ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้าชมสถานที่ แห่งนั้น ๆ อย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย

(4) สภาพอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีหน้าที่ในการพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่ผู้ประกอบการด้านท่องเที่ยวทั้งระดับบุคคลและองค์กรให้มี ประสิทธิภาพและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุค 4.0 เชื่อมโยงผู้ประกอบการท่องเที่ยวกับ ภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ภาคสังคม และองค์กรระดับนานาชาติ เพื่อให้เกิดรูปแบบความ ร่วมมือและผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมสร้างสรรคสินค้าและโอกาสทางการตลาดใหม่ ๆ ที่มี คุณภาพ มีมูลค่าสูง มีเอกลักษณ์ มีความปลอดภัย มีมาตรฐาน มีความยั่งยืน และสามารถ กระจายความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้กับคนไทยทั่วประเทศสนับสนุนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีแพลตฟอร์ม สร้างความพร้อมด้านนวัตกรรมและการตลาดดิจิทัลให้กับผู้ประกอบการท่องเที่ยวและชุมชน

ของไทยปรับปรุงกฎหมายและข้อบังคับต่างๆให้ทันสมัยและมีการบังคับใช้อย่างเป็นระบบ (THAILAND, 2560)

(5) สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ (สทท.) มีหน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศ โดยรวมถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา วิจัย และการจัดอบรมเผยแพร่ทางวิชาการ เทคโนโลยี และข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเทศไทยให้แก่สมาชิก และจัดเป็นบริการแก่สาธารณะ นอกจากนี้ยังส่งเสริมและสนับสนุนให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศและกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านด้วย (สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ, 2565)

(6) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ถือเป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นการให้บริการหรืออื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลท้องถิ่น รวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ทั้งในรูปแบบนิติบุคคลและไม่ใช่นิติบุคคล เพื่อก่อให้เกิดรายได้และความสามารถในการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน (มาลินี ศรีไมตรี, 2559)

(7) บริษัทเอกชนด้านการนำเที่ยวเชิงเกษตร เช่น บริษัท โลเคิล อโลด์ จำกัด ซึ่งเป็นกิจการเพื่อสังคมด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นโดยอาศัยการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน เชื่อมต่อนักท่องเที่ยวและชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ สร้างสรรค์ และเกิดประสบการณ์พิเศษร่วมกัน (Alike, 2566) บริษัท เทคกิ้งไทย จำกัด เป็นบริษัทที่เริ่มจากการรวมกลุ่มของนักเดินป่าตั้งแต่ปีพ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการใกล้ชิด สัมผัสธรรมชาติ และมีการบริจาคตามพื้นที่ต่าง ๆ เช่น การสร้างห้องน้ำ การจัดซื้ออุปกรณ์ป้องกันไฟป่า รวมถึงการพัฒนาชุมชนในด้านอื่น ๆ รวมถึงการลดการสร้างขยะจากโปรแกรมนำเที่ยว เช่น ลดการใช้พลาสติกและกระดาษ เป็นต้น (เทคกิ้งไทย, 2562) และบริษัท อาร์แอนดีดี ศรีเอชั่น จำกัด เป็นองค์กรที่การดำเนินธุรกิจ ยึดหลักแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญต่อการลดผลกระทบต่อภาวะควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม วิถีชีวิต เพื่อก่อให้เกิดการสร้างเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) และการค้าที่เป็นธรรม (Fair Trade) (ศรีเอชั่น, 2565)

ดังนั้น แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ นักท่องเที่ยว และการบริการ โดยพื้นที่ท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีหลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบชุมชนเกษตรกรรม การทำกิจกรรมด้านการเกษตร รวมถึงงานเทศกาลต่าง ๆ ตามโอกาสที่เหมาะสม โดยสามารถหมุนเวียนท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี เนื่องจากแต่ละฤดูกาลหรือแต่ละภูมิภาคนั้นมีความแตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวสามารถเลือกสรรได้ตาม

ความพึงพอใจ ทั้งนี้แหล่งชุมชนต่าง ๆ ก็ได้มีความพร้อมในการรองรับบริการแตกต่างกันไปตามแต่พื้นที่

2.3 นโยบายและแผนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.3.1 นโยบายและแผนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แผนปฏิบัติการราชการกรมส่งเสริมการเกษตร ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 - 2565) ในแผนงานที่ 5 การบูรณาการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการบูรณาการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวโดยมีนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววิถีเกษตร โครงการเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนและกิจกรรมเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววิถีเกษตร โดยจัดกิจกรรมย่อยเพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรด้านการบริหารจัดการ และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีมาตรฐานและปลอดภัยทั่วประเทศ มีเป้าหมายในปีพ.ศ. 2563 77 แหล่ง และในปีพ.ศ. 2564 และ 2565 จำนวนปีละ 154 แหล่ง โดยมีงบประมาณในปีพ.ศ. 2563 3.86 ล้านบาท และในปีพ.ศ. 2564 และ 2565 จำนวนปีละ 3.96 ล้านบาท ในการดำเนินโครงการและกิจกรรมดังกล่าวในทั้งสามปี (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563) ซึ่งเป็นการเพิ่มศักยภาพแก่เกษตรกรให้มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวและยกระดับการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน จึงเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่รับผิดชอบงานท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เป็น Smart officers และเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาเกษตรกรในการพัฒนาพื้นที่เกษตรของตนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีมาตรฐานและปลอดภัย โดยจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยววิถีเกษตร ซึ่งมีหลักสูตรการยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัย และเทคนิคการจัดทำเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Route trip) โดยได้มีการร่วมมือกับททท. และกรมการท่องเที่ยวในการเป็นวิทยากรในการให้ความรู้และเทคนิคเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการดำเนินงานขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อไป (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2564)

ปีพ.ศ. 2563 ได้มีการดำเนินโครงการส่งเสริมฟื้นฟูการผลิตน้ำตาลมะพร้าวแท้เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ภายใต้งบประมาณโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม โดยกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีพื้นที่ดำเนินการในจังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วย อำเภอเมืองสมุทรสงคราม อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที เนื่องด้วยจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นจังหวัดที่มีความพื้นที่เหมาะสมในการปลูกมะพร้าว โดย

มะพร้าวที่ปลูกในพื้นที่แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ มะพร้าวอ่อน มะพร้าวแก่ และมะพร้าวตาล ซึ่งมะพร้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ และอาชีพการทำสวนมะพร้าวเป็นอาชีพดั้งเดิมของจังหวัด โดยเกษตรกรจะจำหน่ายผลผลิตทั้งในรูปของผลสดและผลิตภัณฑ์แปรรูป ซึ่งน้ำตาลมะพร้าวเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปที่สำคัญของจังหวัดและกำลังเป็นที่ต้องการของตลาด เนื่องจากมีรสชาติและเป็นน้ำตาลที่ให้โทษกับร่างกายน้อยที่สุด ซึ่งปัจจุบันพบว่า เกษตรกรที่ทำอาชีพการทำน้ำตาลมะพร้าว กำลังลดน้อยลง เนื่องจากขายได้ไม่คุ้มค่า และน้ำตาลมะพร้าวที่ขายตามท้องตลาดมีราคาไม่แพงมาก เนื่องจากเกษตรกรและผู้ประกอบการบางส่วนมีการผสมสารให้ความหวานชนิดอื่นร่วมด้วย ทำให้น้ำตาลมะพร้าวที่ขายตามท้องตลาดมีหลายคุณภาพ ประกอบกับขาดการประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคเข้าใจถึงน้ำตาลมะพร้าวแท้ที่มีคุณภาพ สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากน้ำตาลมะพร้าวเป็นผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น เป็นต้นทุนของจังหวัดที่สมควรได้รับการพัฒนาต่อยอด โดยการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการสวนมะพร้าวให้ได้มาตรฐาน และด้านการแปรรูปให้กับเกษตรกรในพื้นที่ ยกกระดับคุณภาพสินค้าเพื่อให้มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น สนับสนุนให้ชุมชนมีความพร้อมในการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ (New Normal) ตลอดจนประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคได้มีความรู้ในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์น้ำตาลมะพร้าวแท้ที่มีคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อพัฒนาความรู้ด้านการจัดการสวนมะพร้าวและกระบวนการผลิตน้ำตาลมะพร้าวแท้ 2. เพื่อพัฒนาจุดผลิตน้ำตาลมะพร้าวแท้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำตาลมะพร้าวแท้ให้มีคุณภาพ 4. เพื่อประชาสัมพันธ์น้ำตาลมะพร้าวแท้ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย โดยได้รับงบประมาณทั้งหมดจำนวน 3,538,000 บาท โดยมีผลสัมฤทธิ์การทำโครงการ ได้แก่ 1. เกษตรกรที่ผ่านการอบรมมีความรู้ความเข้าใจการจัดการสวนมะพร้าวให้ได้มาตรฐาน GAP 2. เกษตรกรสามารถผลิตผลิตภัณฑ์น้ำตาลมะพร้าวแท้ได้อย่างมีคุณภาพ 3. เกษตรกรได้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์และการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายรักษาแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจในช่วง 2 ปี ในการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ของพระราชกำหนดเงินกู้เพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563)

ในปีพ.ศ. 2564 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ทำให้เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยประสบความตึงเครียด โดยเฉพาะในภาคเกษตรที่ได้รับผลกระทบทั้งในการผลิตและตลาด การเข้าสู่สังคมดิจิทัลและความสนใจในความปลอดภัย

ของอาหารและสุขอนามัยก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทำการส่งเสริมการเกษตรในการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่ดีเหมือนเดิม การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตและการบริหารจัดการสินค้าให้เข้ากับความต้องการของตลาดโดยให้ความสำคัญกับการทำการเกษตรเป็นหลัก และสร้างองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้แก่เกษตรกรทุกพื้นที่ เพื่อลดผลกระทบจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจ มีการก้าวเข้าสู่เกษตรวิถีใหม่ โดยมีนโยบายฟื้นฟูเกษตรกรและยกระดับชุมชน มุ่งเน้นการส่งเสริมเป็นคลัสเตอร์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อสร้างการหมุนเวียนเครือข่ายและกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน โดยมีการเชิญชวนให้คนไทยเข้าร่วมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศ ในขณะเดียวกัน มีการเป็นหนึ่งในต้นแบบการท่องเที่ยววิถีเกษตร และการสร้างรายได้สู่ชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการผลิตและนำเสนอสินค้าเกษตรอย่างหลากหลาย รวมถึงการสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่น่าสนใจ และการพัฒนาสินค้าของชุมชนให้มีคุณภาพ และสามารถที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสร้างสรรคกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น การเลี้ยงสัตว์ การทำสวนผัก และการผลิตภัณฑ์เกษตร ซึ่งเป็นจุดเด่นของที่ตั้งนั้น ๆ (ซีอีไอไทยแลนด์, 2564)

ถัดมาในปีพ.ศ. 2565 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแหล่งผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยได้มาตรฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขับเคลื่อนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กระตุ้นให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในจังหวัดและผู้ผลิตสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัย ให้ครอบคลุมทั้งต้นน้ำสู่ปลายน้ำ ขยายความร่วมมือด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการตลาดสินค้าเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไปยังหน่วยงานเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ท้องถิ่น เนื่องด้วยจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีพื้นที่ทำการเกษตรกว่า 900,000 ไร่ สามารถคิดเป็นร้อยละ 57 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ผลผลิตที่สำคัญได้แก่ข้าวไม่พ่นพิษผัก ไข่ไก่ และสัตว์น้ำที่สำคัญ เกษตรกรของจังหวัดฯ เป็นผู้มีความรู้สึกรักในการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และรัฐบาล ประกอบกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยว อยู่ใกล้เมืองหลวงเป็นเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีวัด วัง เวียง มีวิถีวิถีทัศน์สวยงาม อาหารพื้นบ้านและขนมอร่อย ตลอดจนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คณะทำงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงได้เห็นควรให้มีการจัดทำโครงการขึ้น โดยเป็นโครงการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแหล่งผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยได้มาตรฐาน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565)

นอกจากนี้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีโครงการ“ส่งความสุขปีใหม่ มอบให้เกษตรกร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี พ.ศ.2566” โดยกำหนดให้ทุกหน่วยงานจัดกิจกรรมส่งความสุขตามภารกิจของแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งในส่วนของกรมวิชาการเกษตรได้จัดกิจกรรมส่งความสุขให้คนไทย เปิดให้บริการประชาชนเข้าชมศูนย์ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านการเกษตร 23 ศูนย์ 24 แห่ง ใน 19 จังหวัด และเปิดหน่วยงานในส่วนภูมิภาคให้บริการประชาชนที่เดินทางพักผ่อนช่วงปีใหม่ 28 ศูนย์ 31 แห่ง ใน 24 จังหวัดที่กระจายอยู่ในหน่วยงานส่วนภูมิภาคทั่วประเทศของกรมวิชาการเกษตร เพื่อเป็นของขวัญต้อนรับเทศกาลปีใหม่ให้กับคนไทย ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในประเทศให้เกิดการใช้จ่าย ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรที่สวยงาม และยังได้รับความรู้ด้านการเกษตรอีกทางหนึ่งด้วยปัจจุบันกรมวิชาการเกษตรมีศูนย์ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านการเกษตร ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 23 ศูนย์ 24 แห่งใน 19 จังหวัด กระจายอยู่ในแต่ละภูมิภาค อาทิ ภาคเหนือ ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรที่สูงเชียงราย(วาวิ) ศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่(ขุนวาง) ศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่(แม่จอนหลวง) ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรเชียงใหม่ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรตาก ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรแม่ฮ่องสอน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรแพร่ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสุโขทัย ศูนย์วิจัยพืชสวนสุโขทัย ศูนย์วิจัยเกษตรที่สูงเพชรบูรณ์ และสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 (สถานีทดลองพืชสวนร่มเกล้า) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ ศูนย์วิจัยพืชสวนเลย และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรหนองคาย ภาคตะวันออก ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจันทบุรี ภาคตะวันตก ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรเพชรบุรี ภาคใต้ ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง ศูนย์วิจัยพืชสวนยะลา ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรภูเก็ต ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรกระบี่ และศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมัน สุราษฎร์ธานี (ThaiPR, 2565)

2.3.2 นโยบายและแผนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

แผนปฏิบัติการราชการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 – 2565) มุ่งเน้นการท่องเที่ยวให้เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก โดยเน้นพัฒนาการท่องเที่ยวที่หลากหลายและมุ่งเน้นการพัฒนาในสาขาที่มีศักยภาพ เพื่อสร้างมูลค่าได้ต่อเนื่อง โดยยึดถือมาตรฐานและคุณภาพระดับสากล และควบคู่กับการสร้างเอกลักษณ์ไทยทางวัฒนธรรม และการให้ค่ากับสิ่งแวดล้อม ในระยะแรกมุ่งเน้นการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และวางรากฐานการท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานและคุณภาพ อีกทั้งมีการจัดทำคู่มือประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการประเมินและกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่ง

ท่องเที่ยวที่ชัดเจน โดยเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน และกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพที่ยอมรับได้ เพื่อยกระดับมาตรฐานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในระยะ 20 ปี และเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวในสาขาที่มีศักยภาพอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาดังกล่าว กรมการท่องเที่ยวจึงมุ่งเน้นการท่องเที่ยวให้เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก โดยเน้นพัฒนาการท่องเที่ยวที่หลากหลายและมุ่งเน้นการพัฒนาในสาขาที่มีศักยภาพ เพื่อสร้างมูลค่าได้ต่อเนื่อง โดยยึดถือมาตรฐานและคุณภาพระดับสากล และควบคู่กับการสร้างเอกลักษณ์ไทยทางวัฒนธรรมและการให้ค่ากับสิ่งแวดล้อม (กรมการท่องเที่ยว, 2553)

นอกจากนี้ ในปีพ.ศ. 2563 สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) พัฒนามาตรฐานบรรจุภัณฑ์และส่งเสริมตลาดแนวใหม่สอดรับพฤติกรรม New Normal โดยจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องด้วยด้วยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2563 เห็นชอบกรอบนโยบายการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในด้านต่างๆ ภายใต้แผนงานหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรอบวงเงิน 400,000 ล้านบาท ตามที่คณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เสนอ โดยได้กำหนดแนวทางแผนงานโครงการพัฒนาเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ดังนี้ (1) แผนงานหรือโครงการการลงทุนและกิจกรรมการพัฒนาที่สามารถ พลิกฟื้นกิจกรรม ทางเศรษฐกิจ เพิ่มศักยภาพและยกระดับการค้า การผลิต การบริการในสาขาเศรษฐกิจ ที่สำคัญของประเทศ โดยครอบคลุมภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การค้าและการลงทุน ท่องเที่ยวบริการ (2) แผนงานฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน ผ่านการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ โดยการส่งเสริมตลาดสำหรับผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของธุรกิจชุมชนที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวหรือภาคบริการอื่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชนการจัดหาปัจจัยการผลิตและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น สำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และชุมชน รวมทั้งการสร้างการเข้าถึงช่องทางการตลาด พร้อมทั้งยกระดับมาตรฐานคุณภาพ และมูลค่าเพิ่มของสินค้าและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและชุมชน (3) แผนงานหรือโครงการเพื่อส่งเสริมและกระตุ้นการบริโภคภาคครัวเรือนและเอกชน รวมถึงการลงทุนต่างๆ ของภาคเอกชน เพื่อให้สภาวะการบริโภคและการลงทุนกลับเข้าสู่ระดับปกติได้โดยเร็ว (4) แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานผ่านการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมเพื่อสร้างความมั่นคง

ทางเศรษฐกิจ ยกเว้นโครงสร้างพื้นฐานและสนับสนุนกระบวนการผลิตเพื่อการพัฒนาประเทศใน ระยะต่อไป จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดท่องเที่ยวเมืองรอง มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตชุมชน แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกสร้างขึ้น ฯลฯ มิได้ รายจากการท่องเที่ยวปีหนึ่งหลายพันล้านบาท ปัจจุบันได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติด เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว โรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ฯลฯ หรือแม้แต่ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน เนื่องจากไม่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวทำให้สถานประกอบการท่องเที่ยวต่าง ๆ ปิดตัวลง ประชาชนในพื้นที่ตกงาน ไม่มีรายได้มาจุนเจือครอบครัว จากปัญหาดังกล่าว จังหวัด นครศรีธรรมราชได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการฟื้นฟูเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามแนวทางแผนงานโครงการพัฒนาเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ภายใต้กรอบนโยบายการ ฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้านต่าง ๆ โดยการส่งเสริมฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน พัฒนา ระบบการตลาด และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช หลังจากได้ผล กระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งในสังคมปัจจุบันอยู่ในโลกยุคดิจิทัลที่ เทคโนโลยีมีความผูกพันกับชีวิตของคนเรามากขึ้นเพราะเทคโนโลยีสร้างความสะดวกสบายต่อการ ดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุปกรณ์พกพาอย่าง Smart Phone และ Tablet ปฏิเสธไม่ได้ว่า กลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของคนเรา ใช้งาน App ต่างๆอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็น Facebook, Line, Instagram, Youtube, Twitter ฯลฯ ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทุก อย่างสามารถเชื่อมต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลได้ผ่านอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้พฤติกรรมของ นักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปและแนวโน้มการท่องเที่ยวในปัจจุบันระบุว่านักท่องเที่ยวเดินทางด้วย ตัวเองเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังนิยมใช้ Smart Phone ในการหาข้อมูลการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อการ ตอบสนองนโยบายไทยแลนด์ 4.0 จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมพัฒนาระบบการตลาดและการ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ระบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม แอปพลิเคชัน สื่อออนไลน์ต่างๆ เพื่อส่งเสริม ฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน พัฒนาระบบการตลาดและการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้สามารถแข่งขันกับจังหวัดอื่น ๆ ได้ในด้านการ ท่องเที่ยวทั้งยังเป็นการเพิ่มศักยภาพการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในกลุ่มต่างๆ ภายในประเทศ (Local Tourism) และนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อพัฒนาการ ตลาดและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยส่งเสริมและพัฒนาระบบการตลาดตามแนวทางความปกติใหม่

(New Normal) ที่มีการรักษาระยะห่างเพื่อป้องกันโรคติดต่ออย่างเคร่งครัด และส่งเสริมการเปิดตลาดสู่ภายนอกด้วยระบบการตลาดออนไลน์ โดยใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลโรดโชว์ทรานส์ฟอร์เมชัน (Digital Road Show Transformation) ที่เป็นแหล่งรวบรวมสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว 2. เพื่อประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาที่จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้เรื่องของการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ชุมชน (สินค้า OTOP) ศิลปวัฒนธรรม และผลไม้ เป็นสื่อ โดยเริ่มต้นโครงการตั้งแต่ปีพ.ศ. 2563 และสิ้นสุดในปีพ.ศ. 2565 งบประมาณ 500,000 บาท โดยมีผลผลิตและตัวชี้วัดของโครงการ ได้แก่ 1. กล้องบรรจุภัณฑ์ผลไม้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านในสวน จำนวน 5,500 กล้อง พร้อมแบรนด์สินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านในสวนและแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอพรหมคีรีประชาสัมพันธ์ไปยังนักท่องเที่ยว 2. มีสวนผลไม้ตัวอย่างให้กับนักท่องเที่ยวได้เดินทางเข้าชมเลือกซื้อสินค้าคุณภาพโดยตรงจากเกษตรกรอย่างน้อย 2 สวน และ 3. มีเพจประชาสัมพันธ์สินค้าและช่องทางการขายสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านในสวน จำนวน 1 เพจ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563)

2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของนโยบายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย

จิรนนท์ เข็มขันธุ์ (2561b) ในวารสารเรื่อง “มุมมองของการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย” โดยได้อธิบายว่า ปัจจุบันทั้งภาครัฐและเอกชนมีความพยายามในการพัฒนาภาคการเกษตรของประเทศไทย เนื่องจากยังคงเจอปัญหาเกี่ยวกับรายได้ของเกษตรกรที่ไม่สัมพันธ์กับค่าครองชีพ ทำให้เกษตรกรมีแนวโน้มที่จะอพยพไปหาโอกาสในภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ ซึ่งทำให้อาชีพเกษตรกรเป็นที่ลดลงในคนรุ่นใหม่ เนื่องจากมองว่าเป็นอาชีพที่ลำบากและได้รับค่าตอบแทนที่ไม่คุ้มค่า รัฐบาลพยายามส่งเสริมและผลักดันภาคการเกษตร ผ่านนโยบาย Thailand 4.0 ในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรไปสู่การเป็นเกษตรแบบใหม่ โดยเน้นให้เกษตรกรสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตของตนเอง โดยการนำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาช่วยพัฒนาภาคการเกษตรให้ดียิ่งขึ้น รูปแบบในการ

พัฒนาด้านการเกษตรปัจจุบันมีหลายแนวทาง เช่น การพัฒนาที่ตัวผลผลิต การเพิ่มผลผลิต และการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตร ทุกแนวทางมีเป้าหมายในการเพิ่มรายได้และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้กับเกษตรกร เช่นเดียวกับการพัฒนาการเกษตรไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่ช่วยเพิ่มรายได้และมูลค่าให้กับผลผลิตของเกษตรกร ในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือ Agro-tourism เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่ช่วยเพิ่มรายได้สู่ชุมชนหรือประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรผู้เป็นเจ้าของของตนเอง ที่สามารถพัฒนาสวนของตนเองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้ (นุชนารถ ไชยโรจน์, 2541) นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นกิจกรรมหนึ่งในการฟื้นฟูทรัพยากรเกษตรและการจัดสรรผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (J. และ K., 2004) แม้ว่าในจังหวัดที่เป็นจังหวัดสำหรับท่องเที่ยวจะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก แต่ก็พบปัญหาว่าลักษณะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังไม่เป็นที่นิยมมากในคนส่วนมาก รวมถึงรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีในปัจจุบันมีประสิทธิภาพรองรับนักท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ และการท่องเที่ยวเหมาะกับนักท่องเที่ยวบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งยังขาดจุดเด่น จุดดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมถึงยังไม่สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ โดยบทความนี้จะนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่จะช่วยให้ภาคบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถแข่งขันกันได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้น จากบทความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยนั้นเริ่มได้รับความสนใจและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนี้ได้นำรายได้มาสู่ชุมชน และก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น แต่ในทางกลับกันก็ยังคงมีข้อจำกัดในด้านการยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก และความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชนยังต้องได้รับการพัฒนาในอนาคต เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อไป

กิตติภักดิ์ ฐิโณทัย (2563) ในการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนบ้านบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ และเสนอแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ประสบความสำเร็จ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านบางน้ำผึ้ง จำนวน 400 คนที่ผ่านการกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยสูตรของทาโร ยามาเน่ โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และใช้สถิติการถดถอยพหุคูณแบบการประมาณค่ากำลังสองน้อยที่สุด (OLS)

ผลการวิจัยแสดงว่าปัจจัยความพร้อมของชุมชน ความผูกพันต่อชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน และกรอบนโยบายการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยว โดยชุมชนมีความสำคัญทางสถิติ โดยยกเว้นตัวแปรเพียงแค่วะเวลาที่อาศัยในชุมชน ที่ไม่มีผลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อแนวทางการพัฒนา นั้นจะขึ้นอยู่กับผู้นำชุมชนเป็นหลักในการสื่อสาร การส่งต่อข้อมูล การสร้างการมีส่วนร่วมและความไว้วางใจ ซึ่งเป็นองค์ประกอบเดียวกันของประชาชนในพื้นที่ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการทำงานแบบความร่วมมือในชุมชนให้เกิดขึ้นได้อย่างเป็นทางการ

ดังนั้น จากการทบทวนงานวิจัยข้างต้น พบว่า ปัจจัยด้านความพร้อมของพื้นที่หรือชุมชนเกษตรและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่นั้นได้มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งประกอบกับกรอบนโยบายการท่องเที่ยวของรัฐบาลก็ได้มีอิทธิพลด้วยเช่นกัน ซึ่งพิจารณาได้ว่าอิทธิพลที่ส่งผลต่อปัจจัยความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นมีทั้งปัจจัยที่มาจากมิติทางด้านการเมือง การบริหาร และการยอมรับในนโยบายการท่องเที่ยวจากรัฐบาลของของประชาชนอีกด้วย

รัฐภาพร บุญเรือง (2564) ในบทความวิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านวังไทร มาบช้าง ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านวังไทรมาบช้าง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร แบบสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ กลุ่มชาวบ้าน และนักท่องเที่ยว

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มชาวบ้านร่วมกันพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยการจัดกิจกรรมในรูปแบบของฐานการเรียนรู้โดยใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมในชุมชนมากขึ้นเพื่อได้สัมผัสกับธรรมชาติและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี รูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ และการประกอบอาชีพการเกษตรที่หลากหลาย ทั้งวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ชุมชนร่วมกันพัฒนาให้เกิดเป็นฐานการเรียนรู้ จำนวน 4 ฐานคือ 1) ฐานการเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) ฐานการเรียนรู้การผลิตเครื่องสำอางค์จากน้ำมันข้าว 3) ฐานการเรียนรู้การผลิตอาหารพื้นบ้าน 4) ฐานการเรียนรู้กลุ่มบ้านพักโฮมสเตย์ ชาวบ้านร่วมมือกันสร้างอาชีพให้เกิดขึ้นเพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน โดยมีตลาดประชารัฐเป็นสถานที่ขายผลผลิตการเกษตรจากชุมชน การขายอาหารพื้นบ้านแบบชุมชนวิถีไทยเพื่อการอนุรักษ์อาหารไทยพื้นบ้าน การเปิดร้านกาแฟ กาแฟกิจกรรม

บ้านควายสอนคนเป็นการสอนการทำนาปลูกข้าวแบบวิถีไทยโดยใช้กระบือทำนาแทนรถไถ ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากประสบปัญหาสถานการณ์โควิด - 19 ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องปิดตัวลงเนื่องจากขาดนักท่องเที่ยว เป็นเวลานาน เมื่อสถานการณ์โควิด - 19 คลี่คลายลง กลุ่มชาวบ้านจึงร่วมมือกันฟื้นฟูกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากการทบทวนเอกสารข้างต้นนั้น ได้เห็นถึงความพยายามของชุมชนในการปรับตัวและสร้างกิจกรรมในชุมชนดั้งเดิมสู่ชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในการจัดกิจกรรมในรูปแบบฐานเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ รวมถึงความร่วมมือในการสร้าง สร้างอาชีพของคนในชุมชน โดยมีการขายผลิตภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการนักท่องเที่ยว รวมถึงการฟื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยวภายใน หลังการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (แอมอาร์-19) ให้มีความพร้อมการรองรับการท่องเที่ยวหลังสถานการณ์คลี่คลายลง

อนันญา ปาอนันต์ (2560) ในการศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง” มีวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว การสำรวจพฤติกรรม การสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรและนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย หลังจากนั้นจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผล โดยใช้เครื่องมือสถิติ เช่น การหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบไคสแควร์ การทดสอบผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว เพื่อให้เกิดความเข้าใจและข้อสรุปที่ถูกต้องในหัวข้อที่วิจัยได้กล่าวถึง โดยใช้การวิเคราะห์ผลเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานในการตรวจสอบและอธิบายผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษา

ผลวิจัยพบว่า ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถดำเนินได้ทั้งในขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ โดยผู้ประกอบการสนใจให้มีกิจกรรมทางเกษตรเพื่อเพิ่มความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวพบว่ามีจำนวนมากเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เช่น ส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อความสด สะอาด และอร่อยของผลไม้ และความหลากหลายของชนิดพันธุ์ผลไม้ อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ไม่ค่อยเคยท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาก่อน ดังนั้น ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการดูแล

รักษาพื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวให้คงความเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์ สวยงาม เพื่อเป็นจุดขายในการดึงดูดนักท่องเที่ยว และควรมีการประชาสัมพันธ์ที่จริงจังและเป็นกันเอง เพื่อให้ตอบสนองตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและสร้างความพึงพอใจสูงสุดของนักท่องเที่ยว

จากการทบทวนการศึกษาดังกล่าวแล้วนั้น เห็นได้ว่า เป็นแนวโน้มที่มีความสนใจเพิ่มขึ้นในปัจจุบัน โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาก่อน แต่มีความสนใจในธรรมชาติและเกษตร ได้แก่ สวนผลไม้ และผลผลิตในท้องถิ่นที่มีคุณภาพโดดเด่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีศักยภาพในการเติบโตในอนาคต และควรสร้างเอกลักษณ์ที่น่าสนใจและได้รับการประชาสัมพันธ์อย่างเหมาะสม เพื่อเพิ่มความรู้สึกและความสนใจของประชาชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้แก่ ความพร้อมของชุมชน ความผูกพันต่อชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน และกรอบนโยบายการท่องเที่ยว รวมถึงความพร้อมของผู้ประกอบการต่อกิจกรรมท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ดีขึ้น อีกทั้งควรพิจารณาถึงสภาพความพร้อมของสภาพแวดล้อมในพื้นที่และการประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มการรับรู้ของนักท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน

2.4.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

รัชนี ผันนะทัย (2562) ในการศึกษาเรื่อง "บทเรียนของความสำเร็จในการบริหารจัดการหาบเร่แผงลอย กรณีศึกษา :เยาวราช เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร" เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงการดำเนินงานตามนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย ศึกษาปัญหาอุปสรรคที่ผ่านมา และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยในพื้นที่เยาวราช โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร บทความ งานวิชาการ การสัมภาษณ์พูดคุยแบบทางการและไม่เป็นทางการ พร้อมจัดทำข้อเสนอแนะให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น โดยการศึกษาทำการวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Van meter และ Van Horn ที่มีชื่อว่า "The Policy Implementation Process" ที่มุ่งอธิบายปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

โดยผลที่ได้จากการศึกษาพบว่า ปัญหาหาบเร่แผงลอยเป็นปัญหาของกรุงเทพฯ ที่ไม่ได้รับการแก้ไขมาเป็นเวลานาน ซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือ คสช. ได้ดำเนินนโยบายการจัดระเบียบทางเท้าและหาบเร่แผงลอยทั่วกรุงเทพมหานคร ผ่านคำสั่งมาตรการการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายที่คุ้มครองประโยชน์สาธารณะตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2558 ซึ่งเยาวราชถือเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่มีปัญหาผู้ค้าหาบเร่แผงลอย แต่ได้รับการผ่อนปรนให้มีจุดผ่อนผันตั้งหาบเร่แผงลอยในพื้นที่ได้ ซึ่งผลของการศึกษาทำให้ทราบถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ

ในการนำนโยบายการจ้ดระเบียบหาบเร่งแวงลอยไปปฏิบัติในพื้นที่เยาวราช ประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านมาตรการและนโยบาย ที่เป็นมาตรการพิเศษของรัฐบาลที่มีคำสั่งให้มีการจ้ดระเบียบและคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายจ้ดระเบียบผู้ค้าหาบเร่งแวงลอยรวมถึงการคืนทางเท้าให้ประชาชน ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น (2) ปัจจัยความสอดคล้องและความชัดเจนของวัตถุประสงค์ต่อสภาพปัญหา พบว่า นโยบายการจ้ดระเบียบหาบเร่งแวงลอยมีความชัดเจนที่มุ่งแก้ไขปัญหา สร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้ประชาชนนักท่องเที่ยวได้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่สาธารณะ ส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีของกรุงเทพมหานคร (3) ปัจจัยสมรรถนะของหน่วยงานที่ปฏิบัติพบว่า สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ มีความพร้อมในการปฏิบัติตามนโยบาย ทั้งบุคลากรงบประมาณ ที่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ ทำให้เกิดความคล่องตัว ดำเนินงานตามนโยบายการจ้ดระเบียบหาบเร่งแวงลอยได้อย่างประสิทธิภาพเกิดผลเป็นรูปธรรม (4) ปัจจัยด้านมาตรการบังคับใช้เพื่อให้มีผลในการปฏิบัติ พบว่า การสื่อสารรายละเอียดของนโยบายไปยังเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติและการทำความเข้าใจกับผู้ค้าในพื้นที่เยาวราช ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน มีการกำหนดแนวทางเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ทุกฝ่ายร่วมกันดำเนินการตามเป้าหมายที่วางไว้ (5) ปัจจัยด้านสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า พื้นที่เยาวราชมีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทำให้บริบททางสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น นักท่องเที่ยวให้ความนิยมมากขึ้น ผู้ค้ามีโอกาสเพิ่มรายได้ อีกทั้งเยาวราชมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทำให้การค้าในพื้นที่ที่มีความคึกคักเกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ส่งผลที่ดีในระยะยาว (6) ปัจจัยด้านการยอมรับและการต่อต้านจากผู้ค้า พบว่า ผู้ค้าส่วนใหญ่ยอมรับและปฏิบัติตามนโยบายการจ้ดระเบียบหาบเร่งแวงลอยเป็นอย่างดี มีส่วนน้อยที่ไม่เห็นด้วยในช่วงแรก แต่เนื่องจากการได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการค้าในพื้นที่ ทำให้ผู้ค้ายอมรับการดำเนินนโยบายการจ้ดระเบียบ (7) ปัจจัยด้านการร่วมมือของประชาชน พบว่า การดำเนินนโยบายการจ้ดระเบียบผู้ค้าหาบเร่งแวงลอยในครั้งนี้ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พร้อมให้ข้อเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ เพื่อให้ได้ฉันทามติร่วมกัน ซึ่งปัจจัยทั้งหมดเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินจ้ดระเบียบหาบเร่งแวงลอย

อย่างไรก็ตามปัจจัยของความสำเร็จทั้งหมดที่กล่าวมามีความเกี่ยวข้องกันในฐานะตัวแสดงในเชิงนโยบาย ทั้งบทบาทของภาครัฐที่ใช้อำนาจทางปกครองเพื่อดำเนินนโยบายการจ้ดระเบียบบริบทของพื้นที่ที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว และที่สำคัญคือบทบาทการมีส่วนร่วม

ร่วมของประชาชนการยอมรับของผู้ค้าในพื้นที่ ซึ่งล้วนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยในครั้งนี้

รจนา อินคง (2557) ในการศึกษาเรื่อง "ปัจจัยในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบไปปฏิบัติ" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบาย แนวทางการปฏิบัติ ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบไปปฏิบัติ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 16 คน โดยผลการศึกษาเน้นการวิเคราะห์ปัญหาและความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบไปปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นการทบทวนและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมแก่สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2547-2556) รัฐบาลได้กำหนดนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบผ่านโครงการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหานี้นอกระบบ โดยการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่มีหน่วยงานเจ้าภาพหลัก แต่รัฐบาลดำเนินการผ่านหน่วยงานชั่วคราวเช่น คณะกรรมการ และศูนย์ประสานงาน ที่ผังกำลังของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำนโยบายไปปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตน โดยมีปัญหาหลายด้าน เช่น ความซับซ้อนของการแก้ไขของหนี้นอกระบบ นโยบายที่ยังไม่เหมาะสมเพียงพอ ขาดการติดตามประเมินผล และความเชี่ยวชาญขาดเฉพาะในการแก้ปัญหา นอกจากนี้ยังมีผลสำรวจว่าทัศนคติและพฤติกรรมการก่อหนี้ของบุคคลมีผลต่อการนโยบาย ทั้งนี้เป็นเหตุผลที่ทำให้นโยบายการแก้ไขหนี้นอกระบบยังไม่ได้ผลลงมาถึงในปัจจุบัน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบไปปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการจัดการปัญหา ลักษณะของนโยบาย ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้นำนโยบาย ทัศนคติและพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย สภาพเศรษฐกิจสังคมและการเมือง และการติดตามประเมินผลนโยบาย โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างกันแบ่งเป็น 3 กลุ่ม นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าใจและตระหนักถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์และออกแบบแนวทางที่เหมาะสมต่อการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

จากการสังเคราะห์การศึกษาวิจัยดังกล่าวแล้วนั้น สังเกตได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นมีหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยที่เกิดจากตัวนโยบาย หน่วยงานหรือบุคลากรที่สานต่อนโยบาย รวมถึงทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายในการยอมรับการปฏิบัติของนโยบาย

จากระดับบนลงสู่ระดับล่าง อีกทั้งปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองนั้น มีผลอย่างมาก ซึ่งสังเกตได้ว่าการผลัดเปลี่ยนของฝ่ายการเมืองนั้นย่อมมีผลกับทัศนคติ และการสานต่อของนโยบายซึ่งอาจทำให้เกิดทั้งข้อดีและข้อเสียในเวลาเดียวกัน

ธนเทพ ทองชมภู (2561) ในการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเกี่ยวกับความโปร่งใสและเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมกรมพัฒนาที่ดินไปปฏิบัติ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการนำนโยบายเกี่ยวกับความโปร่งใสและเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของกรมพัฒนาที่ดินไปปฏิบัติ รวมถึงการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และการศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง มีการใช้ประชากรของการวิจัยครั้งนี้คือ ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างประจำของกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน 288 คน

ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่าระดับความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีค่าสูง ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอยู่ในระดับสูง โดยสามารถเรียงลำดับได้ตามปัจจัยต่าง ๆ อย่างดังนี้: ปัจจัยผู้นำ, ปัจจัยวัตถุประสงค์และมาตรฐานของนโยบาย, ปัจจัยสมรรถนะองค์กร, ปัจจัยทรัพยากร, ปัจจัยสภาพแวดล้อม, และปัจจัยการสนับสนุนนโยบาย นอกจากนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุดมี 3 ปัจจัยคือ ปัจจัยผู้นำ, ปัจจัยการสนับสนุนนโยบาย, และปัจจัยสมรรถนะองค์กร

ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ ระบบอุปถัมภ์, การแทรกแซงจากการเมืองในการจ้างงาน, สรรหาบุคลากรและความเพียงพอของทรัพยากรทางด้านงบประมาณและบุคลากร

ข้อเสนอแนะคือ ควรปรับปรุงและพัฒนาด้านการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรให้เพียงพอต่อการปฏิบัติตามนโยบาย และผู้นำในระดับสูงควรมีส่วนร่วมและประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ปฏิบัติ โดยการสนับสนุนนโยบายที่ดีในด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณ และกำลังคนอย่างเพียงพอเพื่อให้สมรรถนะองค์กรที่มีอยู่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่

จากการศึกษาทบทวนในหัวข้อวิจัยดังกล่าวแล้วนั้นเห็นว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติ นั้น ปัจจัยด้านองค์กรและผู้นำในระดับต่าง ๆ นั้นมีส่วนสำคัญทั้งด้านข้อจำกัดและข้อสนับสนุนความสำเร็จของนโยบายนั้น ๆ ด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร เช่น งบประมาณ กำลังคน เป็นต้น ก็ได้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อปัจจัยความสำเร็จของนโยบายด้วยเช่นกัน

รุ่งนภา ทวีแก้ว (2560) ในการศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัจจัยความสำเร็จในการนำนโยบายส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยสารพิษไปปฏิบัติ : กรณีศึกษา สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร"

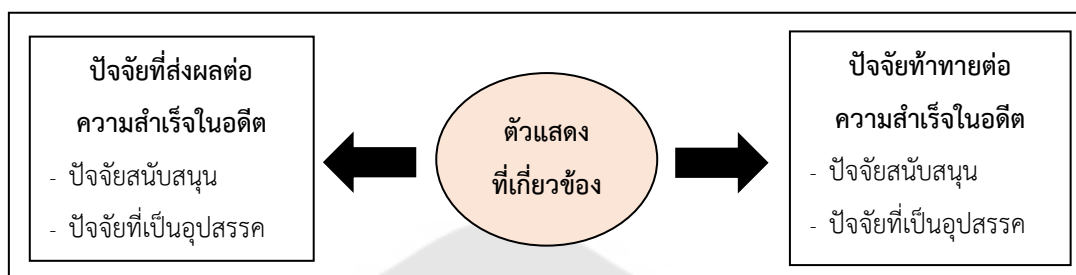
มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาความสำคัญของนโยบายดังกล่าว 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ 3) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ 4) เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา การวิจัยนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง เช่น เอกสารทางราชการ ข่าว หนังสือ บทความวิชาการ รายงานประจำปี การค้นคว้าอินเทอร์เน็ต และการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้อง โดยมีผู้เกี่ยวข้องจำนวน 20 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารกรุงเทพมหานครจากฝ่ายการเมือง 2 คน ข้าราชการประจำ ผู้เกี่ยวข้องกันโยบาย 8 คน และเกษตรกรกรุงเทพมหานคร 10 คน ข้อมูลที่ได้รับจะถูกวิเคราะห์ในเชิงพรรณนาภายใต้การใช้ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อสรุปและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม

ผลการศึกษารายงานพบว่า การวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยสารพิษประกอบด้วย 1) สำนักพัฒนาสังคมกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานที่เหมาะสมสำหรับการนำนโยบายไปปฏิบัติ 2) บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญด้านการเกษตร 3) การสื่อสารภายในองค์กรดี 4) ผู้บริหารฝ่ายการเมืองให้ความสำคัญในนโยบายการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยสารพิษ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรครวมถึง 1) งบประมาณไม่เพียงพอ 2) ความไม่พร้อมของบุคลากรด้านการเกษตร 3) วัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายไม่ชัดเจน 4) เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมมากนักในการร่วมกับงานกับฝ่ายประชาสัมพันธ์ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายรวมถึงการเร่งกำหนดเป้าหมายและการปรับปรุงการจัดสรรกำลังคน และการปรับปรุงด้านการประชาสัมพันธ์ เสนอแนะเชิงปฏิบัติได้แก่การสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรปลูกผักปลอดภัยสารพิษมาเข้าร่วมโครงการเป็นส่วนใหญ่มากขึ้น การเพิ่มอัตรากำลัง และการปรับกลยุทธ์การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อเน้นสนับสนุนภารกิจที่สำคัญ

จากการทบทวนงานวิจัยข้างต้น พบว่า มีความเชื่อมโยงระหว่างแต่ละปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของนโยบาย และเกิดข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จนั้น ปัจจัยดังกล่าวประกอบด้วยเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ทรัพยากร หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และผู้นำ รวมถึงสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และบริบทต่าง ๆ ในสังคม มีความเชื่อมโยงกับการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งหมด นักวิจัยได้เสนอตัวแบบต่าง ๆ ที่สามารถใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยเหล่านี้ ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้นโยบายประสบความสำเร็จและข้อจำกัดของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ เช่นกัน นอกจากนี้ยังสามารถใช้ในการวิเคราะห์และพยากรณ์ความเป็นไปในอนาคตของแต่ละปัจจัยได้อีกด้วย ดังนั้น การศึกษาด้านนี้สามารถนำเสนอข้อสรุปและ

แนวทางการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ได้ผลอย่างเต็มที่
โดยสนับสนุนจากข้อมูลที่เกิดจากงานวิจัยที่มีอยู่แล้วในด้านนี้

2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 7 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการดำเนินวิจัยออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ตามขั้นตอนดังนี้

- 3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่

- 3.1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยการค้นคว้าข้อมูลด้านเอกสาร

(Documentary research) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางราชการ เอกสารรายงานที่นำเสนอประเด็นผลการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีต รวมถึงวารสาร งานวิจัย ฐานข้อมูลออนไลน์ รวมถึงบทความจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรนำเสนอในประเด็นการวิเคราะห์การคาดการณ์ปรากฏการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต

- 3.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) แบ่งออกเป็นแต่ละกลุ่ม ได้แก่ 1.หน่วยงานภาครัฐ เพื่อสะท้อนประเด็นการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีต และการคาดการณ์การดำเนินนโยบายท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต และ 2. หน่วยงานนอกภาครัฐ เนื่องจากเป็นเป็นตัวแสดงที่มีบทบาทในการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อสะท้อนประเด็นการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ทั้งในอดีตและเพื่อการคาดการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่

3.2.1 แบบบันทึกข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) ที่สะท้อนให้เห็นสถานการณ์การขับเคลื่อนนโยบายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีต และสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยท้าทายความสำเร็จในอนาคตเพื่อการพยากรณ์แนวทางการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.2.2 แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview Form) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

3.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการศึกษาครั้งนี้ จะทำการศึกษาโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่หนึ่งและข้อที่สอง ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย คือ หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ผู้แทนจากกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร ผู้แทนจากกรมการท่องเที่ยว ผู้แทนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ตัวแทนจากสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ตัวแทนจากสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ (สทน.) และตัวแทนจากบริษัทนำเที่ยว และตัวแทนจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 หน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทในการดำเนินงานเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทย จาก 3 หน่วยงานหลัก ดังนี้

(1) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร

(2) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้แก่ นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ สังกัดกองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว

(3) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้แก่ พนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว 6 งานสินค้าการท่องเที่ยวภาคเหนือ ฝ่ายสินค้าการท่องเที่ยว

3.3.2 หน่วยงานนอกภาครัฐ ซึ่งเป็นตัวแสดงที่มีบทบาทในการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2 กลุ่ม ดังนี้

(1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่

1. ปรธานกลุ่มสตรีผ้าทอชนแกะบ้านห้วยหอมและเจ้าของโฮมสเตย์โฮมสเตย์บ้านห้วยหอม จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. ปรธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนริเซ่ฟาร์ม จังหวัดชัยนาท

(2) ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ได้แก่

1. รองประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและผู้ประสานงานด้านการท่องเที่ยว จังหวัดชัยนาท
2. อุปนายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ (สทน.)
3. ปรธานบริษัท อาร์แอนดีดี ศรีเอชเอ็น จำกัด องค์กรที่มีประสบการณ์

ประสบการณ์ด้านการวิจัยและพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น ในด้านการจัดการทรัพยากร การอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม การจัดการองค์กร การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ยาวนานกว่า 10 ปี และได้รับเกียรติให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยงานภาครัฐอีกหลายหน่วยงาน รวมทั้งคณะกรรมการประเมินและตัดสินรางวัลระดับประเทศ รวมทั้งมีเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ สมาคม มูลนิธิ รวมถึงภาคประชาสังคมต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม นอกจากการเลือกเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญข้างต้นแล้วนั้น ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball sampling) กล่าวคือ เป็นการอ้างอิงต่อเนื่องแบบปากต่อปาก โดยให้ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและตัวแทนจากหน่วยงานนอกภาครัฐที่ทำการสัมภาษณ์ได้แนะนำหน่วยงานอื่น ๆ ในระดับพื้นที่ หรือหน่วยงานเอกชนอื่นใดที่มีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทยที่สามารถให้ข้อมูลสำคัญอื่นเพิ่มเติมนอกเหนือจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญข้างต้นได้

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาสรุปความเพื่อให้เห็นถึงประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้เห็นถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีตและอนาคตตามวัตถุประสงค์ทั้งสองข้อของงานวิจัย หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ศึกษาได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยทำการตีความและวิเคราะห์จากเนื้อหา (Content Analysis) และวิธีการอธิบายเชิงพรรณนา (Descriptive research) เพื่อนำมาสรุปผลการศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการนำไปประยุกต์ใช้กับดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อไปหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในท้องถิ่นสามารถนำผลงานไปต่อยอด และสอดคล้องกับ

แผนพัฒนาหรือแผนยุทธศาสตร์ของแต่ละองค์กรหรือหน่วยงานได้ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่ชุมชนและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาเรื่องการศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสัมภาษณ์ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีต และ(2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ท้าทายความสำเร็จในอนาคตเพื่อการพยากรณ์แนวทางการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้างต้น จึงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีต

4.2 ปัจจัยที่ท้าทายความสำเร็จในอนาคตเพื่อการพยากรณ์แนวทางการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีต

4.1.1. ปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีต

1) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการเกษตรได้มีการบูรณาการร่วมกันในการดำเนินนโยบายการส่งเสริมเกษตรของประเทศไทย อาทิ การให้ความรู้และประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว และเพิ่มมูลค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผลิตภัณฑ์ของชุมชนในการจัดจำหน่ายเพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และกระจายรายได้สู่ชุมชน อีกทั้งยังเป็นการประชาสัมพันธ์และดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่มากขึ้นอีกด้วย ดังที่นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ กรมการท่องเที่ยว ได้กล่าวไว้ว่า “การสร้างความเข้มแข็งให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น ความปลอดภัย สุขอนามัย การส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ การพัฒนาสินค้าและการให้บริการมีมาตรฐาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความเชื่อถือ ในการที่นักท่องเที่ยวจะเลือกใช้บริการและสินค้าที่มีคุณภาพ เรื่องของการสร้างประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่ประทับใจ”

2) การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาในระดับส่วนกลางได้มีการคำนึงถึงการ

กระจายอำนาจและมอบภารกิจต่าง ๆ ลงสู่ในระดับจังหวัดและการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างตรงถูกต้องและเหมาะสมตามแต่ละพื้นที่ โดยเป็นโครงการที่ทำต่อเนื่องทุกปีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด โดยที่ผ่านมามีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือแหล่งวิสาหกิจชุมชน เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งของแหล่งชุมชนเดิมและสร้างสรรค์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ใหม่ ๆ ต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ กรมส่งเสริมการเกษตร “วัตถุประสงค์ในการดำเนินแต่ละโครงการเป็นการส่งเสริมส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เรามีคณะทำงานด้านของท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งประกอบไปด้วยหลายกรมของกระทรวงเกษตร และหน่วยงานภาคี เช่น กรมการท่องเที่ยว ททท. สมาคมท่องเที่ยว ก็อยู่ในส่วนของคณะทำงานนี้ด้วย นอกจากนี้ เรามีการพัฒนาจุดท่องเที่ยวเป็นของชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเราดำเนินการไปปีละ 17 จุด” ทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นที่สนใจแก่นักท่องเที่ยวและเกษตรกรเจ้าของพื้นที่ในการพัฒนาพื้นที่การเกษตรเดิมสู่การเป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวิเศษฟาร์มจังหวัดชัยนาท “นโยบายหลักของรัฐบาลที่ทำมาต่อเนื่องชัดเจน ช่วง 3 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลกระตุ้นอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้น”

3) เจ้าหน้าที่รัฐและบุคลากรของหน่วยงานราชการได้รับการจัดสรรตำแหน่งอย่างเพียงพอครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศไทย รวมถึงมีความรู้เชี่ยวชาญเฉพาะทั้งในด้านของการท่องเที่ยวและการเกษตร ผ่านหน่วยงานราชการต่าง ๆ อาทิ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ที่มีพื้นที่ดูแลครอบคลุมในทุกพื้นที่ทั่วประเทศไทย อีกทั้งยังมีเจ้าหน้าที่ส่วนกลางที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและบูรณาการร่วมกับส่วนภูมิภาคในการดำเนินการพัฒนาพื้นที่ในมิติต่าง ๆ อาทิ การดำเนินการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกรมการท่องเที่ยว ซึ่งมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างส่วนกลางและท้องถิ่นในดำเนินการประเมินและมอบรางวัลแก่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ เพื่อสร้างเสริมความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวและภาพลักษณ์ที่ดีให้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อไป ดังเช่นบทสัมภาษณ์ของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ กรมส่งเสริมการเกษตรที่ว่า “เจ้าหน้าที่ส่งเสริมด้านการเกษตรมีอยู่ทั่วประเทศอยู่แล้ว เจ้าหน้าที่ของเรามีความพร้อมเพราะมีอยู่ทุกพื้นที่ และมีเจ้าหน้าที่ที่มอบหมายงานเฉพาะ”

4) การบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ประชาชนในพื้นที่

ให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถเติบโตเพิ่มมากขึ้น โดยภาครัฐได้เข้าไปพัฒนาพื้นที่ผ่านการทำโครงการต่าง ๆ ร่วมกับภาคเอกชน อาทิ บริษัทนำเที่ยว สมาคมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัด ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การดูแลและรองรับนักท่องเที่ยว ผ่านการเป็นอาสาสมัครเทศก์ หรือผู้บรรยายให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมถึงการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ด้วยเช่นกัน จึงสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของรองประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและผู้ประสานงานด้านการท่องเที่ยว จังหวัดชัยนาท “ส่วนเกี่ยวข้องจะเป็นการประสานงาน ช่วยประสานทั้งเกษตรกร ประสานสถานที่ที่จะเข้าศึกษาดูงาน ประสานงานกับทางศูนย์เกษตร ซึ่งข้อมูลส่วนเกษตรหน่วยงานสังกัดเกษตรและสหกรณ์เขาจะดูอยู่แล้ว จะลงไปช่วยทำจัดหามัคคุเทศก์ให้ รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับการท่องเที่ยว” ทำให้การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนเพิ่มขึ้น มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานราชการและประชาชนในพื้นที่ อีกทั้งยังสร้างความรู้สึกรักภคภูมิใจในเอกลักษณ์ของพื้นที่ตนเองเพิ่มขึ้นอีกด้วย

5) หน่วยงานภาครัฐแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับมอบภารกิจที่เฉพาะเจาะจงตามพันธกิจของหน่วยงานนั้น ๆ ทำให้ไม่เกิดความทับซ้อนกันในด้านของการดำเนินงาน จึงส่งผลให้การดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของแต่ละหน่วยงานเป็นไปตามเป้าหมายตอบสนองในผลลัพธ์ที่คาดการณ์ไว้และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามแต่ละนโยบายที่ได้กำหนดไว้ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ กรมการท่องเที่ยว “เราจะแบ่งบทบาทการทำงานหลายด้าน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาสินค้าและบริการที่ครอบคลุม Supply chain ด้านกองทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ด้านการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ ในประเทศไทย โดยเราจะนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ รวมถึงเรื่อง Visa การยื่นขอถ่ายทำ รวมถึงดูบทบาทยนตร์ที่จะมาถ่ายทำในประเทศไทย การอนุญาตการถ่ายทำต่าง ๆ” อีกทั้งยังสอดคล้องกับพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว 6 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) “ทุกหน่วยงานในททท. โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็น Core business ในเรื่องของงานด้านการตลาด เราดำเนินตามแผนวิสาหกิจที่ททท.กำหนด โดยเรามีเป้าหมายในเชิงการสร้างรายได้เพิ่มดังนั้น ทิศทางการดำเนินงานของททท.แต่ละที่อาจจะแตกต่างกันไป การดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานอาจจะไม่เหมือนกัน แต่เป้าหมายในการดำเนินงานตามแผนวิสาหกิจ อันนี้ทุกที่มีความเชื่อมโยงและมุ่งหน้าไปในทิศทางเดียวกัน ”

6) มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนการส่งเสริมการ

ท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ การจัดทำเว็บไซต์ Thailand Tourism Directory ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มที่รวบรวมข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรและสถานที่ท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ ของประเทศไทย รวมถึงที่พักและบริการต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยวไว้อย่างหลากหลายและครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศไทย ซึ่งสามารถทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้นและสะดวกมากยิ่งขึ้น อีกทั้งภาครัฐยังมีการจัดทำโครงการประกวดจัดทำคลิปวิดีโอเพื่อประชาสัมพันธ์ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ช่องทางต่าง ๆ อาทิ Facebook , YouTube เป็นต้น เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์นักท่องเที่ยวให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความน่าสนใจ ทันสมัยมากยิ่งขึ้นผ่านการประชาสัมพันธ์ที่แสดงถึงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม และผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น อีกทั้งยังเพิ่มการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนและหน่วยงานภาครัฐมากยิ่งขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นการเสริมสร้างความรู้สึกรักใคร่ในชุมชนและส่งเสริมการเป็นเจ้าบ้านที่ดีของคนในท้องถิ่นเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ กรมการท่องเที่ยวที่ว่า “หน่วยงานราชการได้มีการนำเทคโนโลยีมาส่งเสริมการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว และการบริการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ” และ พนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว 6 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) “เราก็เอาทุกสื่อการตลาดที่สามารถประชาสัมพันธ์และทำการตลาดให้คนรับรู้ถึงตัวสินค้าและบริการในการท่องเที่ยว รวมถึง Destination ต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นชุมชนเป็น Maze หรืออะไรต่าง ๆ เราก็ใช้ทุกช่องทางทั้ง Online และ Offline เราสร้างสรรคนวัตกรรมใหม่ ๆ ออกมา ไม่ว่าจะเป็น Website, Fan page เป็นต้น”

7) ความสนใจของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มมากขึ้น

ในการสร้างสรรค์และจัดสรรพื้นที่จากพื้นที่ท่องเที่ยวเดิมสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเนื่องจากกระแสความนิยมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มมากขึ้นภายหลังการเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ผู้คนได้มีความนิยมสู่การเข้าหาธรรมชาติมากขึ้น มองหากิจกรรมที่ใกล้ชิดธรรมชาติและท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น ทำให้กระแสความนิยมเหล่านี้ส่งผลให้ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวหรือเจ้าของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรหันมาปรับตัวและเพิ่มศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและการรองรับนักท่องเที่ยวให้ได้มากยิ่งขึ้น สามารถสะท้อนได้จากบทสัมภาษณ์จากอุปนายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ “อาจจะมียุคใหม่ที่กลับไปบ้าน แล้วก็อาจจะเข้าไปช่วยเรื่องของแปรรูป สังเกตง่าย ๆ จากร้านกาแฟที่มันมากมาย มันไม่ได้เกิดจากคนรุ่นเก่า มันเกิดขึ้นจากคนรุ่นใหม่, ช่องทาง และก็กลยุทธ์ เช่น กาแฟที่ชงสด หรือการเอาเรื่องของเกษตรมาสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น เป็นในลักษณะของกาแฟดื่ม

อเมริกาโน เป็นต้น” อีกทั้งการปรับตัวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในท้องถิ่นยังสามารถสะท้อนได้จากประธานกลุ่มสตรีผ้าทอชนแกะบ้านห้วยห้อมและเจ้าของโฮมสเตย์โฮมสเตย์บ้านห้วยห้อม จังหวัดแม่ฮ่องสอน “มีการทำเพจเฟซบุ๊ก เพื่อประชาสัมพันธ์โฮมสเตย์บ้านห้วยห้อม ซึ่งพอทำแล้วดีกว่าตอนที่ยังไม่เปิดโฮมสเตย์ เพราะว่าถ้าเราเปิดโฮมสเตย์แล้วรายได้เข้าที่หมู่บ้านเยอะ เพราะว่าเราได้ขายผ้าทอชนแกะและกาแฟ บางทีเราก็ได้ขายของที่ชาวบ้านทำ”

8) การเมืองเป็นส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยช่วงที่ผ่านมาผู้นำรัฐบาลได้มีการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวให้มีการกระจายรายได้สู่ชุมชนมากยิ่งขึ้นและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากมากขึ้น ประกอบกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้มาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยวการเกษตร และเพิ่มมูลค่าด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น จึงก่อให้เกิดการขยายตัวและดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างต่อเนื่องผ่านโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานราชการทั้งด้านการท่องเที่ยวและการเกษตรควบคู่ไปด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมเขตการท่องเที่ยวในระดับภาคและกลุ่มจังหวัด ให้เป็นการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงกัน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวได้มีเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ ๆ และหลากหลายมากยิ่งขึ้น รวมถึงยังกระจายรายได้ไปยังชุมชนต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว 6 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) “ฝ่ายการเมืองมีส่วนร่วมแน่นอนในการกำหนดพื้นที่ยุทธศาสตร์นโยบาย เวลาเขาหาเสียงก็ต้องมีการชี้แจงตั้งแต่ต้นว่าอยากจะมีนโยบายอะไร เพื่อให้ประชาชนกินดีอยู่ดีในพื้นที่ที่เขาให้คำมั่นสัญญาไว้ ตรงมีส่วนร่วมค่อนข้างชัดเจน”

4.1.2. ปัจจัยอุปสรรคที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีต

1) การขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทยตามที่ได้รับมอบหมายให้แต่ละหน่วยงานนั้นยังไม่มีผลที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เนื่องจากวัตถุประสงค์ของแต่ละโครงการนั้นเน้นผลลัพธ์ในเชิงคุณภาพ ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในทางตัดชีวิตที่มีกฎเกณฑ์ระบุผลลัพธ์ที่แน่ชัด ทำให้การดำเนินแต่ละกิจกรรมเป็นไปในเป้าหมายที่เป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรม และไม่ได้กำหนดตัวชี้วัดสมรรถนะหลัก (KPI) ที่ชัดเจนและแน่นอน ต่อการนำมาปรับปรุงโครงการอื่น ๆ ในอนาคต เกี่ยวโยงกับบทสัมภาษณ์ของพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว 6 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) “ตัวชี้วัดมันอาจจะยังไม่ค่อยชัดเจนมากเท่าไร บางทีกำหนดมาในเรื่องของการเพิ่มขึ้นในเรื่องของรายได้ แต่ในทางปฏิบัติจริง ๆ การท่องเที่ยวชุมชนหรือการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถวัดค่อนข้างยาก”

2) การกำหนดนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นได้รับการสนับสนุนทั้งด้านท่องเที่ยวและด้านเกษตรควบคู่ไปด้วยกัน แต่ด้วยเหตุผลด้านรายได้ส่วนใหญ่ของประเทศนั้นมาจากการท่องเที่ยว จึงทำให้การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจนมากกว่าด้านการเกษตรซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการเกษตรเป็นเพียงส่วนหนึ่งหรือประเภทหนึ่งของด้านการท่องเที่ยว จึงได้รับการสนับสนุนที่มากกว่าและชัดเจนกว่าด้านการเกษตร ทำให้การพัฒนาหรือการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นไม่เติบโตมากพอหรืออาจไม่โดดเด่นเท่าที่ควร เห็นได้จากการสัมภาษณ์ของอุปนายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ ที่ว่า “ไม่เห็นภาครัฐสนับสนุนเกษตรกรให้เข้ามาสร้างมูลค่าเพิ่มทางด้านท่องเที่ยวเท่าไหร่มากนักยกเว้นว่าเป็นในส่วนที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว”

3) ในระดับนโยบายภาครัฐได้จัดสรรงบประมาณในการดำเนินนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นตามการจัดสรรในแต่ละปีงบประมาณ แต่ตามแต่ละโครงการอย่างเฉพาะเจาะจง จึงส่งผลให้งบประมาณนั้นเพียงพอในด้านของโครงการที่ได้รับจัดสรร แต่ในการดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในมิติอื่น ๆ ไม่ได้ถูกพัฒนาอย่างครอบคลุม อีกทั้งในด้านของการจัดสรรกองทุนหรืองบประมาณช่วยเหลือ พัฒนา พื้นฟูพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ จึงทำให้เกษตรกรหรือผู้ประกอบการจำเป็นต้องหารายได้จากด้วยตนเอง หรือการกู้ยืมจากสถาบันการเงิน ทำให้เกิดหนี้ครัวเรือนเพิ่มขึ้นและอาจไม่มีศักยภาพมากพอในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยตนเอง จากพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว 6 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กล่าวไว้ว่า “ตัวงบประมาณมันพอในระดับภารกิจของททท. เรื่องการส่งเสริมการตลาด แต่ว่าถ้าจะเป็นเรื่องของการที่จะไปพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ก็ต้องเรียนตามตรงว่ามันอาจจะไม่พอในภารกิจที่มันเป็นภารกิจรอง” และประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนริเซ่ฟาร์มจังหวัดชัยนาท “ภาครัฐไม่ได้มาใช้งบประมาณมาให้อะไรที่ต่อยอดเราได้ เราต้องใช้ทุนของเรา ทุนของชุมชน เราต้องทำขึ้นมาเอง” อีกทั้ง ประธานกลุ่มสตรีผ้าทอชนแกะบ้านห้วยหอมและเจ้าของโฮมสเตย์โฮมสเตย์บ้านห้วยหอม จังหวัดแม่ฮ่องสอน “ไม่มีงบประมาณมาช่วยมาสนับสนุนที่หมู่บ้านห้วยหอม เพราะว่าเราอยู่ห่างไกลจากอำเภอ บางที่ส่วนใหญ่ไม่มาช่วย บางที่มันไกล บางที่ถนนก็ลำบาก งบประมาณที่ใช้ในชุมชนก็มาจากตัวชุมชนที่หารายได้เข้าชุมชนเอง” รวมถึงกรรมการบริษัท อาร์แอนด์ดี ศรีเอชชั่น จำกัด “การเปิดกว้างให้ภาคเอกชนหรือชุมชนขอรับทุนเพื่อนำไปพัฒนาต่อยอดกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ ถ้าในมุมมองของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเนี่ย เรายังไม่เห็นการสนับสนุนตรงนี้” นอกจากนั้นยังส่งผลให้การประชาสัมพันธ์นั้นขาดความต่อเนื่องของการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ และการจัดทำ การประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง จากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของรองประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและผู้ประสานงานด้านการท่องเที่ยว จังหวัดชัยนาท ที่ว่า “ไม่ยากให้มาโหมประชาสัมพันธ์แล้วก็หยุด อยากให้ประชาสัมพันธ์อยู่เรื่อย ๆ มันเหมือนกับการยิงทำซ้ำ มันยิ่งเห็นซ้ำ”

4) สภาพอากาศ ภูมิประเทศ และฤดูกาลเป็นสิ่งสำคัญในการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ ซึ่งในด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นฤดูกาลมีความสำคัญและเป็นข้อจำกัดเป็นอย่างมาก เนื่องจากผลผลิตในแต่ละฤดูกาลมีความแตกต่างกัน และบางพื้นที่มีข้อจำกัดในการเข้าพื้นที่ได้บางฤดูกาลเท่านั้น อาทิ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ห่างไกลในภาคเหนือ สามารถท่องเที่ยวได้ในฤดูร้อน และฤดูหนาว และมีการปิดพื้นที่ในฤดูฝนเนื่องจากปัญหาดินสไลด์ ถนนขาด ภัยธรรมชาติต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวได้ หรือการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ที่เน้นกิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวผ่านการเยี่ยมชมสวนผลไม้ หรือร่วมเก็บเกี่ยวผลผลิต ก็ได้มีข้อจำกัดด้านผลผลิตตามฤดูกาล การปลูกผลไม้จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการเติบโต และความเหมาะสมของช่วงเวลาในแต่ละปี ทำให้อาจไม่เป็นจุดหมายหรือรองรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ทำให้รายได้ของเกษตรกรในด้านการเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น ไม่สามารถมีรายได้ที่ประจำและแน่นอน จึงทำให้เกษตรกรหรือผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวรู้สึกไม่มั่นใจในการเข้าสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบเต็มรูปแบบ สอดคล้องกับประธานกลุ่มสตรีผ้าทอชนแกะบ้านห้วยหอมและเจ้าของโฮมสเตย์โฮมสเตย์บ้านห้วยหอม จังหวัดแม่ฮ่องสอน “ถ้าเป็นกาแพที่ออกผลผลิตแล้วฝนตก เราเก็บไม่ได้ ก็มีปัญหาด้วยค่ะ ที่จริงตอนนี้ป้าอยากได้งบประมาณค่ะ ช่วยมาสนับสนุนที่หมู่บ้านห้วยหอมด้วย เพราะว่าเราอยู่ห่างไกลจากอำเภอ บางที่ส่วนใหญ่ไม่มาช่วย บางที่มันไกล บางที่ถนนก็ลำบาก เดียวนี้ถนนก็ดีขึ้นแล้วค่ะ ถ้าเป็นไปได้ป้าก็อยากให้ถนนดีขึ้น เพราะปีนี้ดินสไลด์เยอะ”

4.2 ปัจจัยท้าทายความสำเร็จในอนาคตเพื่อการพยากรณ์แนวทางการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4.2.1. ปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต

1) กระแสความนิยมเพิ่มขึ้น ทั้งด้านนักท่องเที่ยวและเกษตรกรที่สนใจเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กระแสความนิยมเรื่องธรรมชาติและสุขภาพได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นส่งผลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการท่องเที่ยวที่เน้นกิจกรรมและศึกษาวิถีชีวิตและสัมผัสธรรมชาติ ซึ่งความนิยมทั่วโลกด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็ได้เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน โดยประเทศไทยได้มีวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ มีความอุดมสมบูรณ์และสามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ทำให้ประเทศไทยได้เป็นจุดหมายปลายทางหนึ่งของการท่องเที่ยวจากทั่วโลก จากบมสสัมภาษณ์ของนักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ กรมการท่องเที่ยว ได้ระบุว่า“แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรไปต่อแน่นอนและไปได้ไกลด้วย ที่ผ่านมามีคนโทรมาสอบถามเกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงเกษตรเข้ามาเป็นจำนวนมาก เพราะว่ามีใจพัฒนาธุรกิจให้หลากหลาย ไม่ใช่เชิงเกษตรอย่างเดียว มีความต้องการด้าน

การเป็นแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการด้วย ซึ่งเห็นว่ามีแนวโน้มเติบโตไปได้ดีแน่นอนในอนาคต” และพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว 6 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) “กระแสการท่องเที่ยว ทุกวันนี้ก็เริ่มมีคนเห็นความสำคัญและให้ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้น”

2) เครือข่ายมากขึ้น ภาครัฐส่งเสริมต่อเนื่อง ภาครัฐได้มีการจัดการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างต่อเนื่องผ่านโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย อาทิ กรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) โดยมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานราชการและเอกชน โดยที่ผ่านมามองเห็นได้จากแคมเปญการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง การเชื่อมโยงเขตการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดต่าง ๆ ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยมีโครงการย่อยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยเช่นกัน ซึ่งในหลายพื้นที่ได้รับการสนับสนุนและเป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำโครงการของภาครัฐ จึงทำให้พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวการเกษตรนั้น ๆ ได้รับการประชาสัมพันธ์มากขึ้นและสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดทำโครงการของหน่วยงานราชการ ดังข้อมูลจาก พนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว 6 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ที่ว่า “จากเดิมที่มันอาจจะแค่กลุ่มเครือข่ายเอกชนที่จะเป็นกลุ่มบริษัทที่เราส่งเสริมกันให้บริษัทไปท่องเที่ยวประจำปีหรือไปจัดกิจกรรมตรงนี้เป็น Team Building แต่ปัจจุบันก็เริ่มมีกลุ่ม F.I.T ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่จะไปแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร” และประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนริเซ่ฟาร์ม จังหวัดชัยนาท “ในอนาคตจะมีเครือข่ายมากขึ้น ๆ และความยั่งยืนก็จะตามมา อาจมองไปถึงเรื่องของการที่เราจะสามารถขายส่งออกไปต่างประเทศได้ หรือนำคนต่างประเทศเข้ามาเที่ยวในชุมชนมากขึ้น เพราะเดี๋ยวนี้โลกมันค่อนข้างที่จะเปิดกว้างมากขึ้น เป็นระบบที่ประชาสัมพันธ์ผ่าน TikTok, Facebook, Instagram และอื่น ๆ อีกมากมาย”

3) หน่วยงานพยายามใช้เทคโนโลยีเชื่อมโยงกัน โดยภาครัฐได้มีการปรับตัวให้ทันต่อปัจจุบันมากยิ่งขึ้น โดยได้มีการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาทิ ความพยายามในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ การจัดทำเว็บไซต์ที่เป็นแหล่งรวมข้อมูลต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว นอกจากนั้นยังมีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานผ่านการเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์ให้แก่บุคคลทั่วไปได้สะดวกมากยิ่งขึ้น ดังบทสัมภาษณ์ของกรรมการบริษัท อาร์แอนดีดี ศรีเอชเอ็น จำกัด “สิ่งที่มันจะค่อย ๆ เปลี่ยนไปในอนาคตระยะยาว คือ เรื่องของอาหารที่มีคุณภาพ และเรื่องของแหล่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพ ซึ่งก็มีหลายหน่วยงานพยายามพัฒนาแพลตฟอร์ม (Platform) ต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการในภาคบริการ ไม่ว่าจะเป็นโรงงาน ร้านอาหาร เกษตรกร และผู้บริโภคเข้าหากัน”

ดังนั้น สามารถสะท้อนแนวโน้มการคาดการณ์สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคตได้ คือ แนวโน้มความนิยมด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคตมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นจากอดีต เนื่องจากกระแสความนิยมด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น นักท่องเที่ยวมีความสนใจและหันหน้าเข้าสู่ธรรมชาติมากขึ้น ซึ่งเป็นการคาดการณ์ที่ดีในอนาคต เพื่อให้เกษตรกรได้ปรับตัวและเตรียมความพร้อมในการบริการ การรองรับนักท่องเที่ยวและคิดค้นกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ สาธิตการทำนา การแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นกิจกรรมและสินค้าในการจำหน่ายนักท่องเที่ยวได้อนาคตได้เป็นอย่างดี

4.2.2. ปัจจัยอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต

1) การกำหนดนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นยังคงไม่ได้เป็นหมุดหมายหรือยุทธศาสตร์หลักของประเทศในการกำหนดนโยบายการพัฒนา ส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเพียงการจัดทำโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในบางพื้นที่เท่านั้น จึงขาดความต่อเนื่องในด้านการดำเนินงานของภาครัฐและไม่ได้รับการติดตามการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากเท่าที่ควร อุปนายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ ได้กล่าวว่า “ไม่เห็นภาครัฐสนับสนุนเกษตรกรให้เข้ามาสร้างมูลค่าเพิ่มทางด้านท่องเที่ยวเท่าไหร่นักยกเว้นว่าเป็นในส่วนที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว อันนั้นเขาถึงจะไปพัฒนา แต่ถ้าเป็นหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบโดยตรงก็ยังไม่เห็นถึงการเชื่อมโยง” และกรรมการบริษัท อาร์แอนด์ดี ครีเอชัน จำกัด “ยังไม่แนชัดเรื่องของการกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เป็นยุทธศาสตร์หลักการท่องเที่ยวเมืองไทย”

2) เมื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น ทำให้ได้รับความสนใจมากขึ้น ทั้งในด้านเกษตรกรและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่ต้องการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ของตนเองตุนสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทำให้สิ่งที่ทำลายคือองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ อาทิ การรองรับนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการพื้นที่ ความปลอดภัย รวมถึงการจัดการขยะ เป็นต้น เนื่องจากการพัฒนาพื้นที่การเกษตรสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นมีผลกระทบตามมาในอนาคตทั้งผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบ ซึ่งถือว่าเป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อการปรับตัวและเตรียมพร้อมของเจ้าของพื้นที่ที่จะเปิดพื้นที่ให้บริการนักท่องเที่ยวและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเต็มรูปแบบในอนาคต ดังที่นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ กรมการท่องเที่ยว ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวบางที่ยังเข้าไม่ถึง มาตรฐานเราคำนี้ถึง 3 ด้านหลัก ด้านเกษตรก็จะมีด้านที่ 4 ด้วย บางทีแหล่งท่องเที่ยวเขาไม่ได้คำนึงถึงความปลอดภัยเท่าไร เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะบางที่อาจจะยังไม่ถูกต้อง การจัดการน้ำเสีย อาจจะปล่อยน้ำทิ้งลง

ริมธารเลยก็ได้ เรื่องของการสร้างการมีส่วนร่วม บางทีอาจจะไม่ได้เน้นเรื่องของการมีส่วนร่วมเท่าไรนัก หรือบางแห่งก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว แต่มีข้อร้องเรียนจากชาวบ้านหรือชุมชนว่าเขาได้รับผลกระทบจากการที่การเกษตรนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยว”

3) ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น ยังไม่มีหน่วยงานใดเป็นหน่วยงาน

หลักในการรับผิดชอบ โดยแบ่งการทำงานออกเป็นการท่องเที่ยวและการเกษตร ทำงานร่วมกันในภารกิจเฉพาะของตน จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นได้รับการส่งเสริมในมิติที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลกระทบให้ขาดความต่อเนื่อง หรือการเชื่อมโยงองค์รวมที่ยังไม่ชัดเจนมากนัก และยังคงขาดความแน่ชัดในการดำเนินการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามที่รองประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและผู้ประสานงานด้านการท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาท ได้กล่าวไว้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมันอยู่ระหว่าง 2 กระทรวงหลัก คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งระดับของกระทรวงก็ไม่ว่าใครเป็นเจ้าของภาพ”

4) เมื่อเกิดการปรับตัวจากพื้นที่การเกษตรสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น ส่งผลให้มีจำนวนประชากรในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลทั้งข้อจำกัดในด้านการรองรับนักท่องเที่ยว อาทิ จำนวนห้องน้ำ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ทำให้เกิดข้อจำกัดจำนวนการรองรับนักท่องเที่ยวต่อวัน ซึ่งหากเป็นพื้นที่เล็กอาจมีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวได้ไม่มากนัก ซึ่งอาจส่งผลถึงรายได้ที่มาจากการท่องเที่ยวอาจไม่มากนักให้เพียงพอต่อการบำรุงรักษาสถานที่ นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ กรมการท่องเที่ยว ได้ให้ความเห็นไว้ว่า “เรื่องของขีดความสามารถในการรองรับ เอกประกอบธุรกิจเพื่อแสวงหาผลกำไร ถ้าเรามองว่า 1 ไร่ เท่ากับ 100 คน นั้นเราจะทำท่องเที่ยวไปทำไม ถ้าทำแล้วไม่คุ้มกำไร ไม่คุ้มทุน”

5) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในหลายพื้นที่นั้นเป็นแหล่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่างจังหวัด และเป็นพื้นที่ทางธรรมชาติ อีกทั้งบางพื้นที่ยังเป็นพื้นที่ห่างไกลหรือบริเวณชายขอบที่มีความอ่อนไหวเปราะบาง ทำให้การถูกระเบียบของภาครัฐเป็นสิ่งสำคัญในทางปฏิบัติหรือเป็นความทับซ้อนกันของพื้นที่ ทำให้กฎเกณฑ์ในการพัฒนาหรือการประชาสัมพันธ์ผ่านหน่วยงานราชการทำได้อย่างไม่เต็มที่ หรืออาจส่งผลกระทบตามมาในอนาคต พนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว 6 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ระบุว่า “บางพื้นที่มันสวยมาก แต่ททท. ไม่สามารถโปรโมทได้ เพราะเป็นพื้นที่ที่สุ่มเสี่ยงต่อการบุกรุกหรือเป็นพื้นที่ที่มีความละเอียดอ่อน ใน Product หลาย ๆ ที่มันมีความน่าสนใจ มีการจัดการที่ดีมาก แต่ไม่สามารถช่วยโปรโมทได้ เพราะผิกระเบียบของกระทรวงมหาดไทย ผิกระเบียบของกรมป่าไม้”

6) การกำหนดกรอบนโยบายหรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับพรรคการเมืองที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารประเทศตามวาระ ซึ่งแต่ละพรรคการเมืองก็ได้มีวิสัยทัศน์และนโยบายที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้ความสนใจในด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจไม่ใช่

เป้าประสงค์ในการพัฒนาหลักในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการผลัดเปลี่ยนวาระทางการเมืองนั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องเกิดขึ้นตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยและเป็นสิ่งที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ จึงทำให้นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นมีความไม่แน่นอนด้วยเช่นกัน จากบทสัมภาษณ์ของพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว 6 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กล่าวว่า “นโยบายรัฐบาลก็เปรียบเหมือนเหรียญสองด้าน ถ้าวันหนึ่งนโยบายเปลี่ยน สิ่งที่เราเคยอัดเรื่องนี้ มันก็อาจจะหายไป”

7) การปรับปรุง พื้นฟูพื้นที่สู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรด้านงบประมาณ เงินทุนสำรองในการบริหารจัดการพื้นที่ แต่เนื่องด้วยเกษตรกรท้องถิ่นบางพื้นที่ยังไม่มีเงินทุนหรืองบประมาณมากพอที่จะนำมาใช้พัฒนาพื้นที่ ส่งผลให้มีผู้ประกอบการหรือนายทุนที่แสวงหาผลประโยชน์ในการเข้าไปสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้งในด้านการสร้างขึ้นมาเองของนายทุน หรือการเข้าไปซื้อกิจการ ซื้อพื้นที่ทำกินของเกษตรกรเพื่อนำมาสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เนื่องจากเกษตรกรในท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังพึ่งพาตนเองไม่ได้ หรือยังไม่แข็งแรงมากพอจึงจำเป็นต้องขายพื้นที่การทำเกษตรสู่นายทุนใหญ่ ส่งผลให้การเข้ามาของนายทุนเป็นการเพิ่มคู่แข่งทางตลาดให้กับเกษตรกรและยังก่อให้เกิดการสูญเสียโอกาสและทรัพยากรของเกษตรกรเพิ่มขึ้นอีกด้วยเช่นกัน ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนริเซ่ฟาร์มจังหวัดชัยนาท ได้ให้ความเห็นว่า “เราต้องใช้ทุนของเรา ทุนของชุมชน เราต้องทำขึ้นมาเอง” และอุปนายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ “เกษตรกรไม่สามารถที่จะเติบโตได้ด้วยตัวเอง เพราะถูกผูกขาดโดยทุนใหญ่ของไทย และก็มาเจอในระบบของพ่อค้าคนกลางที่เอาเปรียบเกษตรกร คือผู้ใช้ปลายทางจ่าย 100% กำไร 50% ไปอยู่ที่พ่อค้าคนกลาง ตัวเกษตรกรได้น้อยกว่านั้น บางทีอาจจะยังไม่คุ้มกับต้นทุนของเขา เลยทำให้กลุ่มเกษตรกรอาจจะไม่มีเงินทุนหรือพลังมากเพียงพอในการที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงของตัวเอง”

8) ภาวะโลกร้อนนั้นส่งผลกับผลผลิตทางการเกษตร เนื่องจาก อาทิ ผักและผลไม้ตามฤดูกาลต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันภาวะโลกร้อนนั้นเป็นสิ่งที่ค่อนข้างมีผลต่ออุณหภูมิโลก การเกิดพายุและฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล นั้นล้วนเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อชั้นบรรยากาศที่มีผลโดยตรงกับการเจริญเติบโตของพืชพันธุ์นานาชนิด ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เน้นการพึ่งพิงธรรมชาติและผลผลิตทางการเกษตรอาจเกิดการชะลอตัวลงหรือไม่สามารถหารายได้จากการเกิดพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้เท่าที่ควร นักท่องเที่ยวไม่สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ อาทิ การเก็บผลไม้ ชมสวน หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจจำเป็นต้องเปลี่ยนรูปแบบไปเพื่อทดแทนกิจกรรมที่ไม่สามารถทำได้ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวลดลงและไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ กรมส่งเสริมการเกษตร ให้ข้อมูลว่า “ตั้งแต่ช่วงเมษายน – มิถุนายนที่จะมีผลผลิตเยอะ แต่ว่าดอกไม้ก็ต้องช่วงฤดูหนาว แต่บางพื้นที่เขาก็จะมีกิจกรรมที่

สอดคล้องกับพื้นที่เขาไปตลอดทั้งปีก็มี ดังนั้น การที่จะมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจจะต้องดูเรื่องของฤดูกาลด้วย”

9) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้แก่นักท่องเที่ยวผ่านช่องทางต่าง ๆ บนแพลตฟอร์มออนไลน์นั้นกำลังได้รับความนิยมและเติบโตเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็ได้มีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการประชาสัมพันธ์พื้นที่ของตนมากขึ้นทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ จึงเกิดการแข่งขันกันมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายทั้งในด้านผู้ประกอบการและหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผ่านการใช้เทคโนโลยีและช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ในการสร้างสรรค์สื่อประชาสัมพันธ์ให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น และสามารถแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้ในระดับระหว่างประเทศ เพื่อเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวทั่วโลกได้มากขึ้น นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ กรมส่งเสริมการเกษตร เห็นว่า “การที่จะทำอย่างไรให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นกระแส และมาตรฐาน ทำอย่างไรให้เขาไปสู่จุดที่ยั่งยืน เพราะว่าเทรนด์มันเปลี่ยนไปทุกปี” และรองประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและผู้ประสานงานด้านการท่องเที่ยว จังหวัดชัยนาท “สิ่งที่ท้าทาย คือ เทคโนโลยีว่าจะทำอย่างไรให้ไปถึงประเทศอื่นด้วย ไม่ใช่แค่ในประเทศไทย คือไทยเที่ยวไทยก็ได้อยู่แล้ว แต่จะทำอย่างไรให้คนประเทศอื่นเข้ามาดู”

ดังนั้น การศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย ประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์สองประการ ได้แก่ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีต และ(2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยท้าทายความสำเร็จในอนาคตเพื่อการพยากรณ์แนวทางการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีต		ปัจจัยทำทลายความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต	
ปัจจัยสนับสนุน	ปัจจัยอุปสรรค	ปัจจัยสนับสนุน	ปัจจัยอุปสรรค
วัตถุประสงค์ของนโยบาย	การวัดผลโครงการยังไม่มี ความชัดเจน	กระแสนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง	ข้อจำกัดของการจัดทำ นโยบาย
หน่วยงานราชการและเอกชน มีการบูรณาการร่วมกัน	นโยบายเน้นส่งเสริมด้านการ ท่องเที่ยวมากกว่าด้าน การเกษตร	เกิดเครือข่ายและมีการบูรณา การร่วมกัน	องค์ความรู้ของเกษตรกร
บุคลากรเพียงพอและมีองค์ ความรู้	การจัดสรรงบประมาณ	การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพิ่ม มากขึ้น	การไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบ หลักในด้านของการท่องเที่ยว เชิงเกษตรโดยตรง
ภารกิจของหน่วยงานที่ได้รับ มอบหมายมีความชัดเจน	สภาพอากาศ/ภาวะโลกร้อน		ความสามารถในการรองรับ นักท่องเที่ยวของพื้นที่
การนำเทคโนโลยีมาใช้ ประโยชน์			วาระการสนับสนุนจากฝ่าย การเมือง
ประชาชนให้ความสนใจมาก ขึ้น			นายทุนแสวงหาผลกำไรจาก พื้นที่ของเกษตรกร
การสนับสนุนจากฝ่าย การเมือง			สภาพอากาศ/ภาวะโลกร้อน เทคโนโลยี

จากการศึกษาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีตและในอนาคตนั้นมีจุดร่วมกันในมิติของกระแสความนิยมด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้เป็นที่นิยมและเติบโตมากขึ้นจากอดีตสู่ปัจจุบันและในอนาคตอันใกล้นี้ และในด้านของหน่วยงานราชการก็ได้มีการบูรณาการร่วมกันทั้งในระหว่างหน่วยงานราชการกับหน่วยงานราชการ และหน่วยงานราชการกับภาคเอกชน จึงเกิดเครือข่ายที่กว้างและแข็งแกร่งมากขึ้นในด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในมิติต่าง ๆ ของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

ดังนั้น ข้อจำกัดหรือปัจจัยทำทลายจากอดีตสู่การพยากรณ์ในอนาคต กล่าวคือ ด้านข้อจำกัดของนโยบายไม่ว่าจะเป็นด้านความชัดเจนของการวัดผลโครงการ วัตถุประสงค์ของนโยบายและหน่วยงานที่ตอบรับนโยบายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตรง อีกทั้งสิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ สภาพภูมิอากาศและภาวะ

โลกร้อนซึ่งส่งผลโดยตรงกับผลผลิตทางธรรมชาติ และฤดูกาลท่องเที่ยว ทำให้เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมากต่อแรงจูงใจนักท่องเที่ยวในการเลือกจุดหมายปลายทางของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แต่อย่างไรก็ตาม ในช่วงปีพ.ศ. 2563 - พ.ศ. 2565 เป็นช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ส่งผลให้เกิดความชะงักงันของเศรษฐกิจทั่วโลก ซึ่งในประเทศไทยก็ได้เกิดการชะงักงันในด้านเศรษฐกิจด้วยเช่นกัน ส่งผลให้การทำงาน งบประมาณต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็ชะงักงันไปด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ การทำงานของหน่วยงานราชการและเอกชนจำเป็นต้องงดกิจกรรมในบางกิจกรรมลงไปเนื่องด้วยมาตรการการเฝ้าระวังป้องกัน ควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) และการเว้นระยะห่างทางสังคม ทำให้เกิดข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมถึงงบประมาณในการดำเนินการต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรลดลงเนื่องจากความจำเป็นในการจัดสรรงบประมาณด้านสาธารณสุขเป็นหลัก และยังไม่สามารถดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ในระยะเวลาดังกล่าว ส่งผลให้ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีปีพ.ศ. 2563 - พ.ศ. 2565 เกิดข้อจำกัดที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้น และเกิดการชะงักงันทางเศรษฐกิจทำให้เป็นช่วงที่เกิดข้อจำกัดที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ และเป็นสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อทั่วโลกด้วยเช่นกัน

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยชิ้นนี้ชื่อ การศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ประกอบด้วย (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีต และ (2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ท้าทายความสำเร็จในอนาคตเพื่อการพยากรณ์แนวทางการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ สำหรับการดำเนินการวิจัยเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของงานวิจัยทั้งสองประการ ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลักจึงประกอบด้วย 1.ตัวแทนจากกลุ่มส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 1 ท่าน ตัวแทนจากกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จำนวน 1 ท่าน ตัวแทนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จำนวน 2 ท่าน ตัวแทนจากสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 1 ท่าน ตัวสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ จำนวน 1 ท่าน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 2 ท่าน ได้แก่ ตัวแทนจากชุมชนบ้านห้วยห้อม จ.แม่ฮ่องสอน จำนวน 1 ท่าน ตัวแทนจากกลุ่มวิสาหกิจริเซ่ฟาร์ม จ.ชัยนาท จำนวน 1 ท่าน และ บริษัท อาร์ แอนด์ ดี ครีเอชั่น จำกัด จำนวน 1 ท่าน โดยรายละเอียดสรุปผลการศึกษา การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนนโยบายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน สามารถจำแนกปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคได้ 4 ส่วน ดังนี้

5.1.1 ปัจจัยสนับสนุนในอดีตและยังคงเป็นปัจจัยสนับสนุนในอนาคต

1. การเกิดเครือข่ายและการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานราชการและเอกชน เป็นสิ่งที่มีความเข้มแข็งและเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในมิติของหน่วยงานราชการกับหน่วยงานราชการ ภาคเอกชนกับภาคเอกชน และหน่วยงานราชการกับภาคเอกชน ในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในมิติต่าง ๆ อาทิ การจัดทำโครงการประชาสัมพันธ์ รวมถึงการจัดการประกวดและการเข้าร่วมการประกวดสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ทั้งนี้ ภาคเอกชนยังมีการช่วยอำนวยความสะดวกต่อการรับรองนักท่องเที่ยว ให้การต้อนรับในฐานะของการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี จึงทำให้กิจกรรม

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น เป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อย และประสบผลสำเร็จในการจัดทำโครงการ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของธนเทพ ทองชมภู (2561) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเกี่ยวกับความโปร่งใสและ เสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมกรมพัฒนาที่ดินไปปฏิบัติที่ได้กล่าวไว้ว่า ความสำเร็จที่เกิดขึ้นนั้น ล้วนเป็นผลมาจากปัจจัยทางด้านต่าง ๆ ความร่วมมือภายในองค์กร ตั้งแต่ระดับผู้นำและผู้ปฏิบัติในทุกกระดับ ประกอบกับการให้ความสำคัญกับการสร้างและสนับสนุนเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ

2. ประชาชนให้ความสนใจ กระแสความนิยมด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มขึ้น เนื่องจาก หลังจากการคลี่คลายของวิกฤติการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) กระแสความนิยมแนวคิดด้านการกลับสู่ธรรมชาติ (Back to Nature) ได้กลับมาได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น นักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไปได้มีความชื่นชอบและต้องการใกล้ชิดธรรมชาติมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นจุดหมายปลายทางที่ตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านของการท่องเที่ยวใกล้ชิดกับธรรมชาติผ่านการเรียนรู้ และการทำกิจกรรมต่าง ๆ จากผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่สร้างสรรค์จากธรรมชาติ (Organic) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเกษตรวิถีใหม่ของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการพัฒนา ปรับเปลี่ยนภาคการเกษตรจากอดีตสู่การเกษตรวิถีใหม่ ภายใต้แผนงานการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ยึดหลักตลาดนำการเกษตร ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีชุมชน มุ่งเน้นการเกิดคลัสเตอร์การท่องเที่ยว เพื่อสร้างโอกาสการเพิ่มรายได้ การสร้างงานสร้างอาชีพของพื้นที่การเกษตรเพิ่มมากขึ้น โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือกระตุ้นทางเศรษฐกิจ และเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทุกสถานการณ์

3. เทคโนโลยี เป็นสิ่งหนึ่งที่มีความจำเป็นเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบัน เนื่องจากเทคโนโลยีสามารถเป็นสื่อกลางระหว่างบุคคลและองค์กรได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ดังนั้น หน่วยงานราชการจึงได้มีการปรับตัวและประยุกต์ใช้ผ่านเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการประชาสัมพันธ์และเป็นแหล่งข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านต่าง ๆ นอกจากนั้นในด้านภาคเอกชน เจ้าของพื้นที่ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ ได้เพิ่มช่องทางและสร้างตัวตนบนช่องทางออนไลน์เพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ อาทิ Facebook, TikTok และ Youtube เป็นต้น จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นเป็นที่รู้จักมากขึ้นทั้งในด้านนักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรินทร์ สุทธิชัย (2557) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายมหาวิทยาลัยราชภัฏไปปฏิบัติ : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีผลความสำเร็จ เพื่อให้ความก้าวหน้า และพัฒนาการให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์ และสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินงานมากขึ้น ซึ่งเทคโนโลยีมีผลช่วยให้การทำงานคล่องตัวขึ้นรวดเร็วขึ้น การสื่อสารสะดวกขึ้น ทำให้การประสานงานได้รวดเร็วการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น

5.1.2 ปัจจัยสนับสนุนในอดีตแต่ไม่ได้สนับสนุนในอนาคต

1. วัตถุประสงค์ของนโยบาย ในช่วงเวลาที่ผ่านมาได้มีการจัดโครงการ หรือกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในมิติต่าง ๆ ซึ่งแต่ละโครงการได้มีเป้าหมายการพัฒนาอย่างชัดเจนไม่ว่าจะเป็นด้านส่งเสริมผลิตภัณฑ์และการท่องเที่ยวเมืองรอง การสร้างและกระจายรายได้สู่ชุมชน โดยเน้นการพัฒนาจากฐานราก แต่อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละนโยบายในอดีตนั้นจะมีความชัดเจนมากเพียงพอ การจัดตั้งโครงการหรือนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นเป็นเพียงการจัดทำโครงการเป็นครั้งคราว จึงไม่สามารถคาดการณ์ได้ในอนาคตว่า จะสามารถเป็นไปในทิศทางหรือรูปแบบที่ชัดเจนเช่นเดิม เนื่องจากหมุดหมายการพัฒนา และสถานการณ์โลกนั้นมีความเป็นพลวัตเป็นอย่างมากและอาจการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา โดยสอดคล้องกับแนวคิดตัวแบบ กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของแวน มีเตอร์และแวน ฮอร์น ในประเด็นเรื่องวัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย (policy standards and objectives) องค์ประกอบพื้นฐานสำคัญในกำหนดการปฏิบัติตามนโยบาย และความก้าวหน้าของแผนงานโครงการต่าง ๆ ที่ได้ปฏิบัติขึ้นนั้นจะสามารถสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของแผนงานนั้น ๆ

2. บุคลากร ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นมียุทธศาสตร์ทั้งในด้านการท่องเที่ยวและด้านการเกษตรในจำนวนที่เพียงพอในช่วงที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตาม บุคลากรข้าราชการนั้นมีการผลัดเปลี่ยนตามวาระอยู่เสมอ อาทิ ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด และข้าราชการพลเรือน เป็นต้น ในบางหน่วยงานราชการนั้นมีวาระการดำรงตำแหน่ง และบางส่วนนั้นมีการโยกย้ายอยู่เสมอ อาจทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องของการพัฒนาได้ ซึ่งการที่บุคลากรในพื้นที่ที่มีการผลัดเปลี่ยนกันอยู่ตลอดเวลา นั้นอาจขาดความชำนาญและอาจรู้จักพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ไม่เพียงพอ จึงส่งผลต่อการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่นั้น ๆ ได้อย่างไม่ต่อเนื่อง สอดรับกับ Edwards, George C and Sharkansky, Ira ที่ได้กล่าวว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลดีนั้น จะต้องมีการทรัพยากรสนับสนุนอันได้แก่จำนวนบุคลากร ข้อมูลที่ทันสมัย การมอบอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงาน การจัดสรรงบประมาณ การให้คำแนะนำและความช่วยเหลือแก่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่าง

3. ภารกิจของหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย ที่ผ่านมานั้นภารกิจของหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายมีความชัดเจนเพียงพอ แต่เนื่องด้วยภารกิจของแต่ละหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายนั้นขึ้นอยู่กับกรมมอบหมายจากส่วนกลาง ซึ่งอาจเกิดความไม่ต่อเนื่องของแต่ละโครงการ รวมถึงภารกิจของหน่วยงานราชการนั้นครอบคลุมแค่ในบางมิติของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงต้องอาศัยความร่วมมืออื่น ๆ ของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้งหน่วยงานรัฐและภาคเอกชน จึงขาดความคล่องตัวในการพัฒนาและเข้าต่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างทันที่ สอดคล้องกับแนวคิดแบบบนลงล่าง (Top-Down) ของ Hambleton ในประเด็นเรื่องนโยบายและการนำไปปฏิบัตินั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันโดยการวางแผนนโยบายนั้น เป็นเสมือนกระบวนการที่อยู่ในระดับบนหรือฝ่ายบริหาร และการปฏิบัติเป็นเรื่องของระดับล่างหรือหน่วยงานที่รองลงมาเป็นลำดับของฝ่ายปฏิบัติซึ่งระดับต่าง ๆ จะมีปฏิสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา

4. การสนับสนุนจากฝ่ายการเมือง ในช่วงเวลาที่ผ่านมากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น ได้รับความสนใจและการสนับสนุนจากพรรคการเมืองทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านเป็นอย่างมาก ผ่านการมีเป้าประสงค์ในด้านการเพิ่มและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับแรงผลักดันและขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ฝ่ายการเมืองนั้นได้มีการผลักดันตามวาระทางการเมืองภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ทำให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากฝ่ายการเมืองในอนาคตนั้นเป็นสิ่งที่ยากต่อการคาดการณ์ เนื่องด้วยแต่ละพรรคการเมืองนั้นได้มีแนวทางการพัฒนาที่แตกต่างกันตามเป้าประสงค์และวิสัยทัศน์ของพรรคการเมืองนั้น ๆ ซึ่งอาจเกิดการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคตนั้นมากขึ้นหรือลดน้อยลงเป็นสิ่งที่ทำนายอย่างมากในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชฎาภรณ์ หงษ์ภักดี (2562) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการให้บริการแบบศูนย์บริหารราชการ ทั่วประเทศ สดวกไสสะอาด กรณีศึกษาสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้กล่าวไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานองค์กรกับปัจจัยภายนอกองค์กร เช่นการสนับสนุนจากฝ่ายการเมือง ประชาชน มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบายได้

5.1.3 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในอดีตและยังคงเป็นอุปสรรคในอนาคต

1. ข้อจำกัดของการจัดทำนโยบาย เนื่องด้วยการจัดทำแต่ละนโยบาย รวมถึงนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบในหลากหลายมิติ ซึ่งข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคของการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น

มีข้อจำกัดได้แก่ 1. เรื่องความอ่อนไหวของพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เนื่องด้วยบางพื้นที่อาจไม่สามารถจัดทำโครงการส่งเสริมหรือการพัฒนาในพื้นที่ได้ อาทิเช่น พื้นที่ชายขอบ กลุ่มเปราะบาง หรือกรรมสิทธิ์ที่ดินต่าง ๆ อาจจะเป็นข้อจำกัดของการจัดทำนโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ 2. ข้อจำกัดในเรื่องการวัดผลนโยบาย เนื่องด้วยที่ผ่านมานั้นการวัดผลโครงการยังไม่มี ความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากเพียงพอในด้านตัวชี้วัดประสิทธิภาพหลัก (KPI) ทั้งในด้าน ผลลัพธ์เชิงคุณภาพและปริมาณของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการทำงานของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เกี่ยวข้อง และเนื่องด้วยแผนงานราชการนั้น ส่วนใหญ่เป็นแผนการพัฒนารายปีงบประมาณ และค่อนข้างที่ขาดความคล่องตัวในการขับเคลื่อน หรือเปลี่ยนแปลงการทำงานจากอดีตถึงปัจจุบันทำให้ตัวชี้วัดประสิทธิภาพหลัก (KPI) ของแผนงานภายใต้หน่วยงานราชการยังคงเป็นสิ่งที่ท้าทายเป็นอย่างมากในอนาคต และ 3. ข้อจำกัดของการจัดทำนโยบายในประเด็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายภารกิจส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นยังไม่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตรงเป็นเพียงการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวและด้านการเกษตร จึงทำให้การขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นอาจมีความล่าช้าและมีขั้นตอนเป็นจำนวนมากในการติดต่อประสานงาน รวมถึงยังสร้างความสับสนต่อผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เกษตรกร รวมถึงนักท่องเที่ยวในการติดต่อสื่อสารด้านข้อมูลหรือขอความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิติชัย สีดำ (2553) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ : ศึกษากรณีผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในจังหวัดปัตตานี ที่ได้กล่าวว่า ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติรับรู้และเข้าใจวัตถุประสงค์ของนโยบายได้เป็นอย่างดี วัตถุประสงค์ของนโยบายมีความชัดเจนและสามารถเข้าใจได้ง่าย ตลอดจนนโยบายฯ มีตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน นั้นมีผลกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2. สภาพอากาศ/ภาวะโลกร้อน สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและยังคงมีผลต่ออนาคตของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ สภาพอากาศและวิกฤตการณ์ภาวะโลกร้อนนั้นส่งผลกระทบโดยตรงต่อสภาพภูมิอากาศและฤดูกาล ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบเป็นอย่างมากต่อผลผลิตของเกษตรกร เนื่องด้วยการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นเป็นการท่องเที่ยวที่มีความใกล้ชิดธรรมชาติ เน้นการทำกิจกรรมและเรียนรู้วิถีชีวิตต่าง ๆ ของเกษตรกร อาทิ การเก็บผลไม้ ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ซึ่งความผันผวนทางภูมิอากาศอาจส่งผลให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ผลผลิตไม่สามารถเก็บเกี่ยวได้ จึงไม่มีกิจกรรมสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว

และไม่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากเท่าที่ควร หรือการมีพายุฝนฟ้าคะนอง ลมกรรโชกแรง ยังส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่ลดลง ไม่สามารถทำกิจกรรมกลางแจ้งได้ อุบัติเหตุต่าง ๆ ในการเข้าพื้นที่ท่องเที่ยว อาทิ ถนนขาด ดินสไลด์ หรือน้ำป่าไหลหลาก ทำให้พื้นที่การเกษตรที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความเสียหายต่าง ๆ ดังนั้น ความผันผวนของสภาพอากาศและภาวะโลกร้อน นั้นส่งผลทั้งในมิติด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและฤดูกาลการท่องเที่ยว และการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก และเป็นสิ่งที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ ทำให้ยังคงเป็นข้อจำกัดและเป็นสิ่งที่ทำเป็นอย่างมากจากอดีตจนถึงปัจจุบันและยังส่งผลต่ออนาคตด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภกร ชินวรรณ (2559) เรื่อง โครงการ การจัดทำรายงานสังเคราะห์และประมวลสถานภาพองค์ความรู้ ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของไทย ครั้งที่ 2 ด้านความเสี่ยงและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ได้อธิบายไว้ว่าการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศอาจมีผลต่อสภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในที่เป็นระบบนิเวศที่เปราะบาง เช่น การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและความชื้นในอากาศอาจทำให้พืชบางชนิดไม่สามารถรอดตามได้ หรืออาจทำให้ดอกไม้บางชนิดไม่บานในฤดูกาลท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวสูญเสียความน่าสนใจ เช่น น้อยลง การเปลี่ยนแปลงในปริมาณฝนหรือการกระจายตัวของฝนอาจทำให้แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นน้ำตกมีการเปลี่ยนแปลง และอาจจำกัดกิจกรรม เช่น การล่องแพ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้อาจส่งผลกระทบต่อความพอใจของนักท่องเที่ยว และเป็นข้อจำกัดต่อกิจกรรมท่องเที่ยวในอนาคต ทำให้มีความเสี่ยงต่อธุรกิจท่องเที่ยวในอนาคตได้ลดลงโดยสิ้นเชิง

5.1.4 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในอดีตแต่ไม่เป็นอุปสรรคในอนาคต

1. การจัดสรรงบประมาณ เนื่องด้วยการจัดสรรงบประมาณในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น เป็นการได้รับการจัดสรรรายปี ในช่วงเวลาที่ผ่านมา นั้นยังไม่มี ความคล่องตัวในการจัดทำกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากเท่าที่ควร แต่เรื่องด้วยการเปลี่ยนผ่านของยุคสมัย มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้มากขึ้นและมีอิทธิพลกับชีวิตประจำวันของคนมากขึ้น ทำให้บางกิจกรรมในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นสามารถเปลี่ยนรูปแบบสู่ช่องทางออนไลน์มากขึ้น ทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายทั้งในเรื่องค่าสถานที่ ค่าเดินทาง และค่าอาหารลดลง ในขณะที่สามารถเข้าถึงบุคคลทั่วไปและผู้ประกอบการได้ง่าย และสะดวกเร็วมากขึ้น อีกทั้งในยุคที่เทคโนโลยีเติบโตมากขึ้น จึงก่อให้เกิดบุคคลที่สร้างสรรค์เนื้อหาเพื่อความบันเทิง หรือเพื่อให้ความรู้แก่ผู้คนผ่านรูปแบบและช่องทางต่างๆ (Content Creator) ที่เป็นภาคเอกชนในการสร้างการรับรู้และสามารถปลุกกระแสส่งเสริมการท่องเที่ยว

เชิงเกษตรและสามารถถ่ายทอดนโยบายการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผ่านสื่อออนไลน์ ในเชิงการตลาดออนไลน์ได้เพิ่มมากขึ้น และเข้าถึงนักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไปได้ง่ายมากยิ่งขึ้น ทำให้การขับเคลื่อนการส่งเสริมการเกษตรนั้นไม่จำเป็นต้องพึ่งพางบประมาณจากภาครัฐเพียงอย่างเดียวเหมือนในอดีตที่ผ่านมา แต่ทุกคนในสังคมสามารถถ่ายทอดและส่งต่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ด้วยตนเองในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างรวดเร็วและทันท่วงที สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพภัค จิตมั่นคงธรรม (2562) เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยด้านทรัพยากร มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งทรัพยากรก็เป็นหนึ่งสิ่งสำคัญที่สะท้อนให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า การมีงบประมาณหรือทรัพยากรของนโยบายที่เหมาะสมจะสามารถสอดคล้องกับกิจกรรมการดำเนินงานด้านนี้ให้สามารถขับเคลื่อนงานและบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ ดังนั้น จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นสามารถสรุปได้ตามตารางดังนี้

ตาราง 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการขับเคลื่อนนโยบายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยในอดีตและอนาคต

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการขับเคลื่อนนโยบายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย	อดีต		อนาคต	
	ปัจจัยสนับสนุน	ปัจจัยอุปสรรค	ปัจจัยสนับสนุน	ปัจจัยอุปสรรค
การเกิดเครือข่ายและการบูรณาการร่วมกัน	/		/	
กระแสความนิยมด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	/		/	
เทคโนโลยี	/		/	
วัตถุประสงค์ของนโยบาย	/		/	
การจัดสรรงบประมาณ		/	/	
บุคลากร	/		/	
ภารกิจของหน่วยงานได้รับมอบหมาย	/			/
การสนับสนุนจากฝ่ายการเมือง	/			/
ข้อจำกัดของการจัดทำนโยบาย		/		/
สภาพอากาศ/ภาวะโลกร้อน		/		/

5.2 อภิปรายผล

ดังนั้น จากการสรุปผลการศึกษาดังกล่าว ค้นพบได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น การมีเครือข่ายและการบูรณาการร่วมกันระหว่างคนในพื้นที่เป็นสิ่งที่จำเป็นเป็นอย่างมาก เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนนั้น จำเป็นต้องอาศัยความเข้มแข็งของท้องถิ่น และภาครัฐควรปรับเปลี่ยนบทบาทเน้นการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) โดยรัฐจะมีบทบาทหน้าที่เฉพาะในส่วนที่จำเป็นจะต้องทำเท่านั้นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน และชุมชนมีบทบาทมากขึ้น(เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2553) เพื่อให้ชุมชนมีความยั่งยืน สามารถพัฒนา และต่อยอดทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตนเองได้โดยการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจำเป็นต้องอาศัยทุนทางธรรมชาติและทุนทางสังคม คนในพื้นที่ จำเป็นต้องร่วมกันอนุรักษ์และรักษาอัตลักษณ์ของคนในท้องถิ่นเพื่อสร้างจุดดึงดูดให้แก่นักท่องเที่ยว เยี่ยมชมและสามารถร่วมสัมผัสวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่น โดยการมีเครือข่ายทางสังคมถือเป็นทุนทางสังคม (Social capital) ที่จะเพิ่มความสำเร็จให้กับทั้งภาครัฐและเอกชน ให้มีความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน มีการเชื่อมโยงประสานงานกันดีขึ้น (กุลทัต หงส์ชยางกูร และ ปรีชญานันท์ เทียงจรรยา, 2566) ทั้งยังสามารถดึงทรัพยากรของแต่ละองค์กรมาประสานเชื่อมโยงกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองการขยายตัวเพิ่มของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต เนื่องจากเมื่อแต่ละชุมชนเข้มแข็งแล้วนั้นจะสามารถเป็นต้นแบบให้ชุมชนอื่น ๆ สามารถนำมาเป็นต้นแบบหรือนำมาถอดบทเรียนจากความสำเร็จเพื่อพัฒนาชุมชนอื่น ๆ ได้ต่อไป และยังคงเกิดเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

ทั้งนี้ ในแต่ละภูมิภาคนั้นมีอัตลักษณ์ของตนเองอย่างเฉพาะเจาะจงและมีความแตกต่างกัน การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทยในมิติการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นก็ย่อมแตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตาม ความต้องการให้เกิดการขยายตัวเพิ่มของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคตภายใต้แผนงานของภาครัฐนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึง การจัดทำนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ และสอดคล้องกับความต้องการหลักของคนในท้องถิ่น รวมถึงความครอบคลุมของกฎหมายด้านต่าง ๆ อาทิ กรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ความอ่อนไหวของบริเวณพื้นที่ชายขอบหรือกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และการผันผวนของสภาพอากาศและภาวะโลกร้อน ที่มีผลโดยตรงต่อผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นปัจจัยสำคัญในการเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่มากยิ่งขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การวางนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรให้ชุมชนหรือเจ้าของพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐมากขึ้น ผ่านการสร้างเครือข่ายในท้องถิ่นให้เข้มแข็ง และเปิดโอกาสให้ประชาชนเจ้าของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่าง ๆ โดยมีกระบวนการ ได้แก่ การระดมความคิด การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นต้น เนื่องจากเจ้าของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและคนในชุมชน จะมีความรู้และความเข้าใจทรัพยากรในท้องถิ่น รวมถึงสภาพแวดล้อม ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวในแต่ละช่วงฤดูกาลของประเทศไทยอย่างเหมาะสม ซึ่งอาจได้รับแนวคิดหรือข้อมูลสำคัญในการจัดทำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของภาครัฐได้ในอนาคตอย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์อันดีและเพิ่มการมีส่วนร่วม การให้ความสำคัญและให้ความรู้ถึงการเป็นเจ้าของพื้นที่ของประชาชนมากยิ่งขึ้น

2) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำเป็นต้องมีนโยบายการสำรวจพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้ทราบถึงทรัพยากรที่ท้องถิ่นมีอยู่อย่างแท้จริง และพึงเสียงจากประชาชนในความต้องการของการเข้าไปพัฒนาพื้นที่ในด้านต่าง ๆ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละพื้นที่ก็มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของตนเอง มีสินค้าและบริการที่แตกต่างกัน ซึ่งมีความหลากหลายเป็นอย่างมากในการพัฒนาให้รอบด้านและเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบฐานรากเชิงรุกมากยิ่งขึ้นโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจใช้แนวคิดการกำหนดนโยบายสาธารณะจากล่างขึ้นบน (Bottom up) จะเกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจ เช่น การปกครองแบบประชาธิปไตยในปัจจุบัน ซึ่งการบริหารลักษณะนี้เน้นที่การตอบสนองความต้องการและการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ โดยจัดตั้งคณะกรรมการทำงานจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวและการเกษตรร่วมกันสำรวจพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร กระจายออกไปตามแต่ละพื้นที่รับผิดชอบของตน นอกจากการพัฒนาพื้นที่เชิงรุกแล้วยังเป็นการพัฒนาศักยภาพและดึงศักยภาพของบุคลากรจากหน่วยงานราชการต่างๆ ให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้นและเกิดความไว้วางใจของประชาชนในพื้นที่มากขึ้นในการเปิดพื้นที่ให้หน่วยงานราชการเข้ามาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตรของตน

3) การกำหนดนโยบายการพัฒนาในมิติต่าง ๆ จำเป็นต้องสอดคล้องกันในทุกระดับ โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้น จำเป็นต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ระบบไฟฟ้า การคมนาคม และการพัฒนาด้านองค์ความรู้ให้กับประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในหลายที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ประสพภัยพิบัติต่าง ๆ ทำให้มีความยากลำบากต่อการพัฒนาให้มีความยั่งยืน และสร้างความยากลำบากในการเดินทางให้กับนักท่องเที่ยว จึงถูกลดทอดคุณค่าและความนิยมลงไป อีกทั้งยังอันตรายต่อประชาชนและนักท่องเที่ยวในการเดินทางสัญจร

ไปยังจุดหมายปลายทางต่าง ๆ อาทิ ปัญหาถนนขาด ดินสไลด์ เป็นต้น ดังนั้นการกำหนดนโยบายจึงควรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีความเชื่อมโยงกันในทุกๆมิติ เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) กรมการท่องเที่ยว ในความผิดชอบตามภารกิจเรื่องมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานมากขึ้น โดยควรมีการเปิดช่องทางในการเข้าขอตรวจมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยตนเองผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ อาทิ Website, Google Form หรือแอปพลิเคชัน เป็นต้น เพื่อเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงระหว่างประชาชนกับหน่วยงานราชการได้มากขึ้น รวมถึงมีความสะดวก รวดเร็วให้แก่การทำงานของกรมการท่องเที่ยว ให้ง่ายต่อการดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากยิ่งขึ้น

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรจัดทำการสำรวจแหล่งการเกษตรในท้องถิ่นของตนเอง ที่มีความประสงค์พัฒนาแหล่งการเกษตรสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเดิมให้ทราบถึงความต้องการการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อาทิ การประชาสัมพันธ์ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ในการปรับปรุง พัฒนาพื้นที่ให้และความต้องการด้านต่าง ๆ เพื่อการเพิ่มการเข้าถึงประชาชนให้มากยิ่งขึ้น และแก้ไขปัญหาอย่างตรงจุด

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรจัดทำโครงการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในด้านการรองรับนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการพื้นที่ รวมถึงการปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเต็มรูปแบบ อีกทั้งยังสร้างเสริมความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากยิ่งขึ้น

5.3.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นเพียงการศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย และศึกษาปัจจัยท้าทายความสำเร็จในอนาคตเพื่อการพยากรณ์แนวทางการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาเพิ่มเติม ดังนี้

1) ควรศึกษาแนวทางการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในต่างประเทศที่มีความสำเร็จ เพื่อให้เห็นถึงมุมมองอื่น ๆ ในมิติที่หลากหลายและมีความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

2) ควรศึกษาระดับความพร้อมของพื้นที่แหล่งการเกษตรสู่การเป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั่วประเทศ เพื่อให้เห็นถึงมุมมองและข้อจำกัดของประชาชนเจ้าของพื้นที่

3) ควรศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการเข้าใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เนื่องจากสามารถนำผลการศึกษาจากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวมาปรับปรุงพัฒนาพื้นที่ได้ต่อไป

บรรณานุกรม

- Alexander, E. R. (1985). From Idea to Action: Notes for a Contingency Theory of the Policy Implementation Process. *Administration and Society*, 16(4), 403-426.
- Alike, L. (2566). *Local Alike Experiences*. <https://localalike.com/experiences/>
- C, G., III, E., และ Sharkansky, I. (1978). *The Policy Predicament : Making and Implementing Public Policy*. W.H. Freeman and Company.
- Dye, T. R. (2002). *Understanding Public Policy* (10th ed.). Prentice-Hall, Inc.
- J., H., และ K., S. (2004). *Agrotourism in the context with the rural development*. <https://www.czu.cz/cs>
- John E., M., Dluhy, J., และ Lind, R. M. (1981). *New Strategic Perspectives on Social Policy*. Pergamon Press.
- Joshi, P. V., และ Bhujbal, M. B. (2012). Trends in area, production, productivity and export of rice from India. *International Research Journal of Agricultural Economics and Statistics*, 3(1).
- Lamb, R. (n.d.). *How Agritourism Works*. <https://www.mapquest.com/travel/agritourism.htm>
- Lasswell, H. D., และ Kaplan, A. (1970). *Power and Society*. Yale University Press.
- Meter, V., S, D., Horn, V., และ E, C. (1975). The policy Implementation Process : A Conceptual Framework. *Administration and Society*, 6(4), 445-487.
- Sabatier, P., และ Mazmanian, D. (1980). The Implementation of Public Policy: A Framework of Analysis. *Policy Studies Journal*, 8(special issue), 538-550.
- THAILAND, T. C. O. (2560). *Mision-vision*. <https://www.thailandtourismcouncil.org/vision-mission/>
- ThaiPR. (2565). กรมวิชาการเกษตรร่วมส่งเสริมความสุขให้คนไทย เปิดศูนย์ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกษตร รับผิดชอบปีใหม่ 2566. <https://www.ryt9.com/s/prg/3384817>
- กรมการท่องเที่ยว. (2553). คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. สำนัก

พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
กรมการท่องเที่ยว. (2559a, 10 ตุลาคม). คู่มือการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร.

<http://www.tourism.go.th>

กรมการท่องเที่ยว. (2559b). อำนาจหน้าที่. <https://www.dot.go.th/pages/19>

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2548). รายงานปริมาณนักท่องเที่ยวและรายได้ปี พ.ศ.2545-2548.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2557). กระบวนการสำนักงานสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด.

<https://www.opsmoac.go.th/bpsp-news-files-411691791275>

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2562.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2563). กรมส่งเสริมการเกษตร นำเสนอผลงาน “ศตปช.บ้านลิพอนบางกอก
ร่วมใจแก้จน”จังหวัดภูเก็ต ในการตรวจประเมินชั้นตอนที่ 2 ลุ่มรางวัลเลิศรัฐ ดีเด่น สาขาการ
บริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประเภทร่วมใจแก้จน ประจำปี พ.ศ. 2566.

<https://www.doae.go.th/%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%A1%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%99%E0%B8%B3%E0%B9%80/>

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). ลักษณะสำคัญขององค์การ

https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/develop/download/article/article_20180115161315.docx

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2565). กระทรวงเกษตรฯ หนุน “โครงการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิง
เกษตร และแหล่งผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยได้มาตรฐาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”.

<https://www.moac.go.th/newspreview-441391792691>

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541). รายงานประจำปี การท่องเที่ยว และ แห่งประเทศไทย.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). เกี่ยวกับเรา. <https://www.tat.or.th/th/about-tat/investment>

กิตติภักดิ์ ลีไฉนชัย. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน : กรณีศึกษา
ชุมชนบ้านบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี 14(2), 217-234.

กุลทัต หงษ์ชยางกูร และ ปรัชญานันท์ เทียงจรรยา. (2566). การสร้างและการบริหารเครือข่าย.
สืบค้นจาก

- http://hsmi2.psu.ac.th/upload/forum/paper_1598_5f69ce9304e915f69ce.pdf
ขวัญกมล ดอนขวา. (2555). การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. สืบค้นจาก
https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/SUT.res.2012.10
- ศรีเอชัน, อ. (2565). เกี่ยวกับเรา. <https://www.randdcreation.com/#contactus-9005>
- จิรนนท์ เข็มชันธ์. (2561a). มุมมองของการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย.
วารสารเกษตรพระจอมเกล้า, 36(2).
- จิรนนท์ เข็มชันธ์. (2561b). มุมมองของการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย.
วารสารเกษตรพระจอมเกล้า, 36(2).
- เจษฎา นกน้อย. (2559). การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : แนวคิดและประสบการณ์. วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 36(2), 156-169. สืบค้นจาก
http://utcc2.Utcc.Ac.Th/utccjournal/362/157_169.Pdf
- ซีอีโอไทยแลนด์. (2564). กรมส่งเสริมการเกษตรประกาศ ปี 2564 “ยกระดับเกษตรกร ฟันฟู
เศรษฐกิจชุมชน” ก้าวสู่เกษตรวิถีใหม่. <https://ceothailand.net/news/6424>
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2539). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
เทรคกิ้งไทย. (2562). ติดต่อเรา.
<https://www.trekkingthai.com/%e0%b8%95%e0%b8%b4%e0%b8%94%e0%b8%95%e0%b9%88%e0%b8%ad%e0%b9%80%e0%b8%a3%e0%b8%b2-contact-us/amp/>
- ธนเทพ ทองชมภู. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเกี่ยวกับความโปร่งใสและ
เสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมกรมพัฒนาที่ดินไปปฏิบัติ. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2(2).
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2563). โครงการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.
https://www.baac.or.th/th/content-sustainable.php?content_id=15565&content_group_semi=&content_group_sub=4&content_group=22&inside=1
- นิออน ศรีสมยง. (2552). การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในชนบท และทรัพยากร การทำท่องเที่ยว
เชิงเกษตร. มหาสิทธาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นพภัค จิตมั่นคงธรรม. (2562). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายประกัน
คุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ [วิทยานิพนธ์รัฐ

ประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์]. NIDA Wisdom Repository.

<https://repository.nida.ac.th/server/api/core/bitstreams/42116286-3a99-4a79-b267-d41dc14bf3e3/content>

นุชนารถ ไชยโรจน์. (2541). การจัดการท่องเที่ยวแนวใหม่. จุลสารการท่องเที่ยว, 17.

พัชรี สีโรต. (2556). พลวัตนโยบายสาธารณะ : จากรัฐ เอกชน สู่ชุมชน. คบไฟ.

มาลินี ศรีไมตรี. (2559). การพัฒนารูปแบบและศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของท้องถิ่นสู่นักท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, 11(2), 53-65.

รจนา อินคง. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้ในระบบไปปฏิบัติ [งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. คณะรัฐศาสตร์.

รัชฎาพร บุญเรือง. (2564). การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านวังไทรมาบช้าง ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(3), 404-419. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/248518>

รัชณี ผันนะทัย. (2562). บทเรียนของความสำเร็จในการบริหารจัดการหอบเร่งแฝงลอย: กรณีศึกษาเยาวราช เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. Thammasat University Theses.

https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2019/TU_2019_6003010490_9688_12414.pdf

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2553). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐประศาสนศาสตร์. บพิธการพิมพ์.

จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2544). ทรัพยากรการท่องเที่ยว. กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

รุ่งนภา ตรีแก้ว. (2560). ปัจจัยความสำเร็จในการนำนโยบายส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยสารพิษไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. Thammasat University Theses.

https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2017/TU_2017_5903010428_8170_8141.pdf

วชิรวัชร งามละม่อม. (2565). การนำนโยบายไปปฏิบัติ.

http://file.siam2web.com/trdm/journal/201331_80183

วัชรินทร์ สุทธิชัย. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายมหาวิทยาลัยราชภัฏไปปฏิบัติ : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [วิทยานิพนธ์ปรัชญา

ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม]. ห้องสมุดศรีปทุม.

<http://dspace.spu.ac.th/bitstream/123456789/4514/1/>

วรเดช จันทรศร. (2548). การนำนโยบายไปปฏิบัติ: ตัวแบบและคุณค่า. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, 24(4).

วรเดช จันทรศร. (2554). การนำนโยบายไปปฏิบัติ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิมล จิโรจพันธุ์, ประชิต สกุนะพัฒน์, และ อุดม เขยกีวงศ์. (2548). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. แสงดาว.

ศุภกร ชินวรรณ. (2559) โครงการ การจัดทำรายงานสังเคราะห์และประมวลสถานภาพองค์ความรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของไทย ครั้งที่ 2 ด้านความเสี่ยงและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย:กรุงเทพฯ.

ศุภชัย ยาวะประภาษ. (2533). นโยบายสาธารณะ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2543). การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร(Agro-tourism). การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

สมพิศ สุขแสน. (2551). นโยบายสาธารณะและการวางแผน. คณะมนุษยศาสตร์และ

สังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์.

สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ. (2565). เกี่ยวกับ สทท. .

<https://www.adt.or.th/page/about-adt/en>

สัญญา เคนาภูมิ, และ บุรฉัตร จันทรแดง. (2562). ตัวแบบทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น 3(1), 95-115.

สุวัชรินทร์ จิตใจ และคนอื่นๆ. (2564). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีชุมชนหมู่บ้านสันทางหลวง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. แก่นเกษตร, 49 (suppl. 1) ,650-656

สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. (2564). NBT CONNEX.

<https://thainews.prd.go.th/th/news/hotnews/9963/>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). โครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ตามบัญชีแนบท้าย พ.ร.ก. เงินกู้ฯ (กลุ่มที่ 3).

<https://emenscr.nesdc.go.th/thaime/loanact/view.htmlid=EaeWqEO9lqixAN08NB3K&revision=rev0>

เสรี พงศ์พิศ, และ สุภาส จันทรหงษ์. (2548). ข้อควรระวังเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน. กรมส่งเสริมการเกษตร.

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งควายกิน. (2561). แผนส่งเสริมการท่องเที่ยว

<http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER55/DRAWER040/GENERAL/DATA/0000/00000581.PDF>

อรวรรณ คำมาก. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขใน

พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ : ศึกษากรณีผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในจังหวัดปัตตานี [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. หอสมุดวังท่าพระ. กรุงเทพฯ.

<https://dric.nrct.go.th/index.php?/Search/SearchDetail/270710>

อิทธิชัย สีดำ. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขใน

พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ : ศึกษากรณีผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในจังหวัดปัตตานี [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, file:///C:/Users/srdkt/Downloads/5136304%20.pdf

อนันญา ปาอนันต์. (2560). การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง [วิทยานิพนธ์

มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต]. DPU Online Database.

<https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Ananya.Pa.pdf>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

สิริรดา คงจีระ

